

Concours du second degré

Rapport de jury

Concours : CAPES externe

Section : Breton

Session 2016

Rapport de jury présenté par :

Ronan Le Coadic
président du jury

**Extrait de la loi n° 94-665 du 4 août 1994
relative à l'emploi de la langue française
(dite « Loi Toubon »)**

NOR : MCCX9400007L
Version consolidée au 3 juillet 2015

Article 21

« Les dispositions de la présente loi s'appliquent sans préjudice de la législation et de la réglementation relatives aux langues régionales de France et ne s'opposent pas à leur usage. »

Taolenn

Le mot du président.....	4
Ar genstrivadeg.....	5
Prientiñ an amproennoù	6
Amproennoù ar C'hapes brezhoneg.....	6
An teir barregezh	8
Kuzulioù	9
Dalc'h 2016	10
Ar strollad-barn	10
An disoc'hoù	11
Etrezek kenstrivadeg 2017	13
Ar programm nevez	13
An niver a bostoù e 2017	18
Deiziadur 2017.....	18
Amproennoù dre skrid 2016	19
Brezhoneg.....	20
Ar skridaozadenn.....	20
Troidigezh ha prederiadenn e galleg	25
Eil danvez.....	29
Galleg	29
Istor-douaroniezh.....	31
Matematikoù	33
Saozneg.....	33
Amproennoù dre gomz 2016	34
Amproenn 1 : klask tapout ur pleg micherel	35
Amproenn 2 : divizout diwar un teuliad	38

Le mot du président

On estime que le nombre de locuteurs du breton a chuté de 1 100 000 en 1952¹ à 172 000 personnes en 2007² en Basse-Bretagne³. Cependant, la renaissance culturelle qui a vu le jour à partir du milieu des années 1960 a progressivement réévalué le prestige du breton aux yeux de la population⁴ et a donné un nouvel élan à sa pratique chez une partie des jeunes générations. On constate, en effet, que le pourcentage de locuteurs du breton chez les jeunes de 15 à 19 ans est en augmentation : il est passé de 1 % à 4 % en dix ans, de 1997 à 2007⁵. Dans la mesure où la transmission familiale de la langue est actuellement négligeable⁶, il ne fait guère de doute que cette croissance est le fruit de l'enseignement bilingue qui se développe partout en Bretagne depuis 1977. C'est dire l'importance que revêt le recrutement de nouveaux enseignants de breton.

Or, c'est le Capes qui ouvre la voie au métier de professeur de breton des lycées et collèges, ou de professeur qui enseigne – en breton – l'histoire et géographie ou les mathématiques. Le Capes de breton est un concours exigeant. En premier lieu, parce qu'il requiert la parfaite maîtrise d'une langue minorisée, qui est plus complexe à acquérir que la maîtrise d'une langue répandue, voire dominante ; l'immersion linguistique, en effet, clé d'un apprentissage réussi, est évidemment bien plus facile à expérimenter en anglais ou en espagnol (par exemple) qu'en breton. En second lieu, parce que ce concours présente la particularité de requérir une double compétence de la part de ses candidats : non seulement le breton, mais aussi une autre discipline (anglais, histoire et géographie, lettres ou mathématiques) ; dans l'une de ces disciplines, en effet – celle pour laquelle ils ont opté –, les candidats au Capes de breton sont soumis à la même première épreuve écrite d'admissibilité du Capes externe que leurs collègues spécialistes.

Conscient de l'ampleur de la tâche que les candidats doivent accomplir, le jury du Capes de breton a décidé, l'an dernier, de renouer avec la pratique des rapports de jury, un temps suspendue. Le rapport 2016 est donc le deuxième d'une nouvelle série. Il vise à réunir et rendre disponibles toutes les informations nécessaires à une préparation efficace du Capes de breton. Il est destiné à la fois aux nouveaux candidats, aux candidats malheureux de la session précédente qui souhaitent se représenter avec succès et, enfin, aux préparateurs au concours. Ce rapport contient une présentation des épreuves, des corrigés et des conseils pratiques, que les candidats sont invités à lire attentivement, à méditer et à s'approprier. Il s'inscrit dans la continuité du rapport 2015, que les candidats sont également invités à explorer. L'étude minutieuse des rapports successifs est, en effet, l'une de voies de la réussite, que nous encourageons vivement les candidats à emprunter.

¹ Selon une estimation de Francis GOURVIL *in Langue et littérature bretonnes*, Paris, Puf, 1952, coll. Que sais-je ?

² Selon un sondage de l'institut TMO présenté in Fañch BROUDIC, *Parler breton au XXIe siècle : le nouveau sondage de TMO Régions*, Brest, Emgleo Breiz, 2009.

³ Partie occidentale de la Bretagne où, historiquement, l'on parle breton et où, aujourd'hui encore, vivent 88 % des locuteurs du breton. Dans la partie orientale de la péninsule, ou Haute-Bretagne, 22 500 personnes parlent breton.

⁴ 89 % des personnes sondées en Basse-Bretagne par l'institut TMO en 2007 considèrent qu'« il faut conserver le breton ».

⁵ Fañch BROUDIC, *op. cit.*

⁶ Il était estimé à 3 % par l'Insee en 1999. Cf. Isabelle LE BOËTTE, « Langue bretonne et autres langues : pratique et transmission », *Octant*, janvier 2003, n° 92, p. 18-22.

Ar genstrivadeg

Kinniget gant Ronan ar C'hoadig

Prientiñ an amprouennoù

Amprouennoù ar C'hapes brezhoneg

Amprouennoù degemerusted, dre skrid, hag amprouennoù degemer, dre gomz, ac'h a d'ober kenstrivadeg ar C'hapes brezhoneg. Displeget int dre ar munud e skrid-embann an 19 a viz Ebrel 2013, bet kemmet gant skrid-embann ar 5 a viz Even 2015. Amañ dindan e vo kavet ar skrid ofisiel-se¹.

Section langues régionales : basque, breton, catalan, créole, occitan-langue d'oc

L'ensemble des épreuves du concours vise à évaluer les capacités des candidats au regard des dimensions disciplinaires, scientifiques et professionnelles de l'acte d'enseigner et des situations d'enseignement.

A. — Épreuves écrites d'admissibilité

1° Composition et traduction

L'épreuve se compose de deux ensembles :

a) Une composition en langue régionale à partir d'un dossier constitué de documents de littérature et/ou de civilisation portant sur l'une des notions ou thématiques choisies dans les programmes de lycée et de collège. À cette composition peut être ajoutée une question complémentaire sur l'exploitation dans le cadre des enseignements de la problématique retenue.

Pour cette épreuve, deux notions (programmes de collège et de lycée) sont inscrites au programme du concours, qui est renouvelé par moitié chaque année. Ce programme fait l'objet d'une publication sur le site internet du ministère chargé de l'éducation nationale ;

b) Au choix du jury, une traduction en français d'un texte en langue régionale et/ou une traduction en langue régionale d'un texte en français, accompagnée(s) d'une réflexion en français prenant appui sur les textes proposés à l'exercice de traduction et permettant de mobiliser dans une perspective d'enseignement les connaissances linguistiques et culturelles susceptibles d'explicitier le passage d'une langue à l'autre.

Durée : cinq heures ; coefficient 2.

2° Épreuve à options

Le candidat a le choix, lors de l'inscription au concours, entre les options suivantes :

Pour le breton : français, histoire et géographie, anglais, mathématiques ; [...]

Option français : première épreuve écrite d'admissibilité du CAPES externe de lettres.

Option histoire et géographie : première épreuve écrite d'admissibilité du CAPES externe d'histoire et géographie.

Option anglais [...] : première épreuve écrite d'admissibilité du CAPES externe de langues vivantes étrangères : anglais [...].

Option mathématiques : première épreuve écrite d'admissibilité du CAPES externe de mathématiques.

L'épreuve lui permet de mettre ses savoirs en perspective et de manifester un recul critique vis-à-vis de ces savoirs.

Coefficient 2.

¹ Arrêté du 19 avril 2013 fixant les modalités d'organisation des concours du certificat d'aptitude au professorat du second degré, modifié par arrêté du 13 mai 2015 - art. 2.

B. — Épreuves d'admission

Les deux épreuves orales d'admission comportent un entretien avec le jury qui permet d'évaluer la capacité du candidat à s'exprimer avec clarté et précision, à réfléchir aux enjeux scientifiques, didactiques, épistémologiques, culturels et sociaux que revêt l'enseignement du champ disciplinaire du concours, notamment dans son rapport avec les autres champs disciplinaires.

1° Épreuve de mise en situation professionnelle

L'épreuve prend appui sur un dossier proposé par le jury, composé de documents se rapportant à l'une des notions de l'ensemble des programmes de lycée et de collège. Ces documents peuvent être de nature différente : textes, documents iconographiques, enregistrements audio ou vidéo, documents scientifiques, didactiques, pédagogiques, extraits de manuels ou travaux d'élèves.

L'épreuve comporte deux parties :

— une première partie en langue régionale consistant en un exposé comportant la présentation, l'étude et la mise en relation des documents. L'exposé est suivi d'un entretien en langue régionale durant lequel le candidat est amené à justifier sa présentation et à développer certains éléments de son argumentation ;

— une seconde partie en langue française consistant en la proposition de pistes d'exploitation didactiques et pédagogiques de ces documents, en fonction des compétences linguistiques qu'ils mobilisent, de l'intérêt culturel et de civilisation qu'ils présentent ainsi que des activités langagières qu'ils permettent de mettre en pratique selon la situation d'enseignement choisie, suivie d'un entretien en français au cours duquel le candidat est amené à justifier ses choix.

Chaque partie compte pour moitié dans la notation.

La qualité de l'expression en langue française et dans la langue de l'option est prise en compte dans l'évaluation de chaque partie de l'épreuve.

Durée de la préparation : trois heures ; durée de l'épreuve : une heure (première partie : exposé : vingt minutes ; entretien : dix minutes ; seconde partie : exposé : vingt minutes ; entretien : dix minutes) ; coefficient 4.

2° Épreuve d'entretien à partir d'un dossier

L'épreuve porte :

— d'une part, sur un document de compréhension fourni par le jury, document audio ou vidéo authentique en langue régionale en lien avec l'une des notions des programmes de lycée et de collège ;

— d'autre part, sur un dossier fourni par le jury portant sur la même notion des programmes et composé de productions d'élèves (écrites et orales) et de documents relatifs aux situations d'enseignement et au contexte institutionnel.

La première partie de l'entretien se déroule en langue régionale. Elle permet de vérifier la compréhension du document authentique à partir de sa présentation et de l'analyse de son intérêt.

La seconde partie de l'entretien se déroule en français. Elle permet de vérifier, à partir de l'analyse des productions d'élèves (dans leurs dimensions linguistique, culturelle et pragmatique) ainsi que des documents complémentaires, la capacité du candidat à prendre en compte les acquis et les besoins des élèves, à se représenter la diversité des conditions d'exercice de son métier futur, à en connaître de façon réfléchie le contexte dans ses différentes dimensions (classe, équipe éducative, établissement, institution scolaire, société) et les valeurs qui le portent, dont celles de la République.

Le document audio ou vidéo et l'enregistrement d'une production orale d'élève n'excéderont pas chacun trois minutes.

La qualité de la langue employée est prise en compte dans l'évaluation de chaque partie de l'épreuve.

Durée de la préparation : deux heures ; durée de l'épreuve : une heure (trente minutes maximum pour chaque partie) ; coefficient 4.

Emañ an destenn a-bezh enlinenn :

https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=2A49664AB2E5DA237FD368F388ED2177.tpdila09v_3?cidTexte=JORFTEXT000027361553&idArticle=LEGIARTI000030684756&dateTexte=20160713&categorieLien=id#LEGIARTI000030684756

An teir barregezh

Teir barregezh a vez gortozet digant an danvez kelennerien. Displeget int bet dija e danevell ar bloaz tremenet met pouezus eo menegiñ anezhe en-dro.

Bezañ mailhed war an danvezioù da gelenn

- bezañ studiet an oberennoù liammet ouzh ar programm ha heuliet ar c’huzulioù lenn ;
- bezañ ken barrek war programm an eil danvez hag arbennigourien war an danvez-se (koulz a-fet gouiziegezh hag a-fet metodologiezh) ;
- bezañ studiet programm ha reolennoù mont en-dro ar C’hapes dre ar munud (ha chom hep kemmeskañ an amproennoù degemer etreze, da skouer...) ha bezañ barrek war deknikoù evel an addispleg testennoù.

Bezañ gouest d’ezteurel mat, sklaer hag en ur mod frammet

- skrivañ ur yezh difazi e pep keñver (ereadurezh, yezhadur ha reizhskrivañ), e brezhoneg koulz hag e galleg — evit an eil danvez ;
- komz ur brezhoneg flour (ereadurezh, yezhadur ha prozodiezh direbech) ;
- frammañ mat e soñjoù, koulz dre skrid ha dre gomz.

Anavezout mat bed ar c’helenn

- bezañ studiet pizh programmoù ar skolajoù hag al liseoù evit kompren mat spered ar c’helenn yezhoù en deiz a hiziv ;
- anavezout mat bed ha mont en-dro ar skolajoù hag al liseoù ;
- anavezout mat ar CECRL¹ hag an testennoù diazez a c’hell (pe a zle) ar gelennerien harpañ warne.

Degemeret e vo d’ar C’hapes an holl re a ziskouezo kaout an teir barregezh meneget a-us. Amañ dindan e vo kavet un nebeud kuzulioù evit dont a-benn da brientiñ mat ar genstrivadeg.

¹ *Cadre européen commun de référence pour les langues*, « Framm dave europeat kumun evit ar yezhoù ».

Kuzulioù

Un nebeud kuzulioù a vo roet amañ d'an emstriverien a fell dezhe sikour ar vout da vont gante...

Studiañ ervat ar brezhoneg

Komz ha skrivañ mat brezhoneg eo ar varregezh kentañ a c'hortozer digant ur c'helenner brezhoneg. Gant tout an dud e vez graet faziou, evel-just, ha derc'hel a ra kont ar strollad-barn eus *stress* an emstriverien. Met ur skouer eo brezhoneg ar gelennerien evit o skolidi – dreist-holl pa 'c'h eo erru ken treut implij pemdeziek ar brezhoneg en hor c'hevredigezh. Gant-se, an ali kentañ da reiñ d'ar re a fell dezhe kelenn brezhoneg eo studiañ ervat ar yezh-se a-raok plediñ gant amprouennoù ar C'hapes.

Heuliañ ar stummadur

N'eus nemet en Espe¹, e Sant-Brieg, e vefe prientet an emstriverien d'ar C'hapes brezhoneg. Eno e vez roet kentelioù gant kelennerien skolioù-meur Brest ha Roazhon ha gant gwellañ arbennigourien pedagogiezh ar brezhoneg ; hag uhel e vez an disoc'hoù. Neuze e talv ar boan heuliañ ar stummadur-se, daoust ma n'eo ket ret heuliañ anezhañ evit bezañ degemeret, evel-just. Ingal e teu a-benn emstriverien zo da 'n em brientiñ o-unan ha da vezañ degemeret.

Kregiñ e-barzh abred

Pouezus eo kregiñ e-barzh abred. Pep hini en deus e du gwan, hag a c'hello bezañ kreñvaet e-kerzh an hañv ; paneveken 'met ar yezh, a c'hello bezañ gwellaet en ur lenn, en ur vont da stajoù brezhoneg an hañv ha, dreist-holl, en ur zaremprediñ brezhonegerien a-vihanik. Programm nevez ar C'hapes, ouzhpenn-se, a vez embannet kerkent ha fin miz Mae. Tro zo, neuze da studiañ anezhañ ha da lenn an oberennoù nevez-lakaet er programm e-kerzh mizioù an hañv, a-raok na grogfe ar bloavezh skolveur.

Klask kompren mat an amprouennoù

A-bouez bras eo kompren mat an amprouennoù. Seblantout a ra anat an dra-se, marteze, met n'eo ket tamm ebet, rak kemplezh eo an amprouennoù. Se zo kaoz hon eus lakaet ar skrid ofisiel en danevell-mañ. Rankout a raio an emstriverien lenn hag adlenn ar skrid-se meur ha meur a wech a-benn bezañ sur da vezañ komprenet penn-da-benn e holl soutilderioù. Alies e vez emstriverien o koll poentoù abalamour m'o deus en em luziet en amprouennoù...

Derc'hel betek penn

Start eo prientiñ ur genstrivadeg ha degouezhout a ra d'an emstriverien e vefe teñval o fenn. Arabat fallgaloniñ, koulskoude ! Gwir eo ec'h eo labourus prientiñ ar C'hapes brezhoneg met disoc'hoù mat a vez ingal. 57 % eus ar re a oa bet betek an amprouennoù dre gomz a zo bet degemeret e 2015² ha 60 % e 2016. Kazimant div wech keidenn hollek Capesoù ar Frañs³ ! Ret eo magañ ar spi, neuze, ha derc'hel da labourat gant startijenn. Ar gwellañ hent eo da zont a-benn...

Gwelomp bremañ dre ar munud penaos eo bet kont e 2016.

¹ *École supérieure du professorat et de l'éducation*, « Skol uhel ar c'helenn hag an deskadurezh ».

² 71 % en ur gontañ un emstriver a zo bet lakaet war al listenn ouzhpenn, hag a zo bet roet ur post dezhañ goude, zo kaeroc'h.

³ Er C'hapesoù all n'eus nemet 31,44 % eus an emstriverien bet betek an amprouennoù dre gomz ken a zo bet degemeret e 2015. N'anavezer ket sifroù 2016 met moarvat n'int ket gwall zisheñvel.

Dalc'h 2016

Ar strollad-barn

Seitek den ac'h ae d'ober ar strollad-barn. Kemparek e oa a-fet jener – gant nav maouez (53 %) hag eizh gwaz (47 %) ouzh e ober – koulz hag a-fet orin micherel – gant dek kelenner lise ha skolaj (59 %) ha seizh kelenner skol-veur (41 %).

Kuzul-ren

Prezidant

LE COADIC Ronan, kelenner e skol-veur Roazhon 2

Sekretour meur

L'HOURRE Ronan, kelenner testeniet en ESPE Breizh hag e lise Tristan Corbière, Montroulez

Izili

Brezhoneg

IZILI AR C'HUZUL REN ha...

CHOPLIN Cédric, kelenner testeniet e lise Jean Macé, Roazhon

GUEGUEN Janig, kelenner testeniet e skolaj ar stêr Aon, Kastell-nevez-ar-Faou

HUPEL Erwan, mestr-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

MONNIER Lenaig, kelenner testeniet e lise Brizeug, Kemper

THOMAS Mannaig, mestrez-prezegenner e skol-veur Breizh-izel

Eil danvez

Istor

GODINEAU Dominique, kelenner e skol-veur Roazhon 2

LE DREZEN Katell, kelenner testeniet e lise-skolaj an Irwazh, Brest

Douaroniezh

GAUDIN Solène, mestrez-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

MONTABONE Benoît, mestr-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Galleg

FEYLER Ariane, kelenner agregat e skol-veur Roazhon 2

LE ROUX Alan, kelenner agregat e lise Diwan, Karaez

Matematik

GABILLARD Gilbert, kelenner e kador-veur al lise Joliot-Curie, Roazhon

GOURMELON Jean-Marie, kelenner agregat e lise an Harteloire, Brest

Saozneg

ABRAMS Déirdre, kelenner testeniet e skolaj Diwan Bro-Dreger, Plijidi

LELOUREC Lesley, mestrez-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Gant hegarated en deus degemeret ar strollad-barn kopiennoù hag eztaoladennoù an emstriverien ha diuntu en deus barnet anezhe.

An disoc'hoù

An niver a emstriverien

Emstriverien enskrivet ha pedet

N'eus bet digoret post ebet gant ar skolioù prevez e 2016. Gant-se ne oa nemet postoù Capes da bourveziñ. Pevarzek den o deus lakaet o anv evit tremen ar C'hapes e 2016. Met tout ar re o doa lakaet o anv n'int ket deuet d'an amprouennoù.

Emstriverien deuet d'an amprouennoù

N'eus deuet nemet nav den da dremen an amprouennoù degemeradusted (dre skrid), da lâroue eo 64,29 % eus ar re o doa lakaet o anv.

	Enskrivet	Deuet d'an amprouennoù dre skrid	Feur
Emstriverien	14	9	64,29 %

Taolenn 1 : emstriverien enskrivet ha deuet d'an amprouennoù dre skrid

Diouzh an tu all, an holl re a oa bet pedet d'an amprouennoù degemer (dre gomz) zo deuet da dremen anezhe.

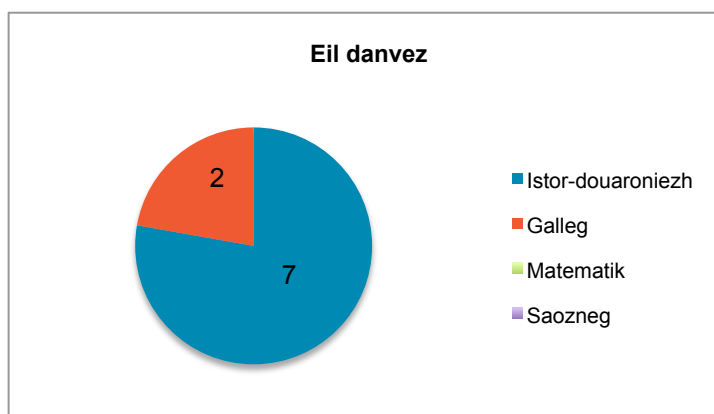
	Pedet	Deuet d'an amprouennoù dre gomz	Feur
Emstriverien	5	5	100,00 %

Taolenn 2 : emstriverien pedet ha deuet d'an amprouennoù dre gomz

Peseurt eil danvez zo bet choazet gant an emstriverien ?

Eil danvez choazet gant an emstriverien

N'eus bet choazet nemet daou zanvez ar bloaz-mañ gant an emstriverien. An istor-douaroniezh, dreist-holl, gant seizh emstriver diwar nav (77,78 %) hag ar galleg, gant daou emstriver (22,22 %). Ar saozneg hag ar matematikou, n'int bet choazet gant den ebet. Kement-se a vez gwelet war ar grafiek amañ dindan.

Grafik 1 : eil danvez choazet gant an emstriverien

Kenstriverien degemeradus ha kenstriverien degemeret e-keñver an niver a bostoù

Pevar fost a oa da bourveziñ e 2016, an holl anezhe er C'hapes. Pevarzek den zo en em enskrivet er genstrivadeg. Nav anezhe zo deuet da dremen an amprouennoù. Pemp zo bet degemeradus. N'eus bet pourvezet nemet tri fost diwar bevar.

	Postoù kinniget er C'hapes	Enskrivet	Deuet d'an amprouennoù	Degemeradus	Degemeret
Emstriverien	4	14	9	5	3

Taolenn 3 : niver a emstriverien degemeradus ha degemeret e-keñver an niver a bostoù

Notennoù

Notennoù ar re zegemeradus

An den kentañ a oa degemeradus er C'hapes en deus bet 13,56 (diwar ugent) hag an hini diwezhañ 8,06.

Notennoù an amprouennoù dre gomz

7,75 (diwar ugent) eo an notenn izelañ a zo bet roet d'an amproenn 1 (klask tapout ur pleg micherel) ha 16,75 eo an notenn uhelañ. 5 eo an notenn izelañ a zo bet roet d'an amproenn 2 (divizout diwar un teuliad) ha 18,25 an notenn uhelañ. Kement-se a vez lennet en daolenn amañ dindan.

	Notenn izelañ	Notenn uhelañ
Amproenn 1	7,75	16,75
Amproenn 2	5	18,25

Taolenn 4 : notennoù an amprouennoù dre gomz

An hini kentañ degemeret hag an hini diwezhañ

An hini kentañ degemeret er C'hapes e 2016 en deus bet ur geidenn a 16,19 hag an hini diwezhañ 10,77.

Evezhiadenn

Pevar fost Capes a oa bet digoret ar bloaz-mañ met n'eus bet pourvezet nemet tri. Un diviz displejus eo bet da gemer met kavet en deus ar strollad-barn e ranke ar pevare emstriver gwellaat e vrezhoneg, dreist-holl dre gomz.

Deskiñ ur yezh er skol, dre stajoù stummañ, pe gant levreier zo mat-tre. Met a-raok kelenn anezhi e ranker peuzdeskiñ anezhi en he bro, gant ar re o deus desket anezhi hep goût dezhe, war varlenn o mamm. Diaesoc'h eo d'ober evit ar yezhoù minorelaet eget evit ar yezhoù Stad, evel-just, pa ne gaver ket yezherien dre holl... Dibosupl eo evit darn dioute, zoken, evel ar c'herneveureg ha kalz a re all. Met en hon yezh eo posupl c'hoazh : chom a ra miliadoù ha miliadoù a vrezhonegerien a-vihanik. Ur rouedad, anvet Bazhvalan, zo bet savet a-fetepañs war internet evit sikour ar re a fell dezhe mont e darempred gant brezhonegerien a-vihanik :

<http://bcd.bzh/bazhvalan/br/bazhvalan/>

Aliañ a reomp ar re a fell dezhe gwellaat o brezhoneg d'ober o mad eus ar rouedad-se a-raok mont etrezek kenstrivadeg 2017.

Etrezek kenstrivadeg 2017

Ar programm nevez

Setu amañ programm ar C'hapes 2017, evel m'eo bet embannet gant ar ministrerezh e miz Mae 2016.

Notions des programmes de collège et de lycée

Notion 1. Cycle terminal : l'idée de progrès

Notion 2. Cycle terminal : mythes et héros

Œuvres servant d'appui au programme

GERVEN Yann, *Bouklet ha minellet*, Dirinonn, Al Liamm, 1990.

KERVALAN Youenn, *Ar Waremm Vras*, Kemper, Embannadurioù al Lanv, 2013.

INIZAN Lan, *Emgann Kergidu, ha traoù all c'hoarvezet e Breizh-Izel e pad Dispac'h 1793*, Brest, al Liamm, 1977, 2 vol.

LA VILLEMARQUE, Théodore Hersart, *Barzaz Breiz : chants populaires de la Bretagne, recueillis, traduits et annotés par le vicomte Hersart de la Villemarqué*, sixième édition, Paris, Didier, 1867 ou édition ultérieure.

MALMANCHE, Tanguy. *Gurvan ar marc'heg estrañjour : mister ennañ tri arvest hag ar beurbadelezh*, Brest, Al Liamm, 1975.

Nota bene : L'édition définitive du *Barzaz Breiz*, parue en 1867, présente l'inconvénient de renvoyer les textes bretons en bas de page, en petits caractères et sur deux colonnes. Pour une lecture plus aisée de ces textes bretons, les candidats pourront se reporter à KERVARKER, *Barzhaz Breizh*, Lesneven, Mouladurioù Hor Yezh, 1988. Néanmoins, cette édition tout en breton, rédigée en orthographe *peurunvan*, ne suffira pas. D'une part, parce qu'il peut être utile d'avoir consulté la transcription originelle des chants ; d'autre part — et surtout — parce qu'il est indispensable que les candidats aient connaissance des textes d'accompagnement, rédigés en français par Hersart de la Villemarqué, et qui ne figurent pas dans l'édition de Mouladurioù Hor Yezh. Signalons que la version publiée par les Éditions du Layeur, complète, a le mérite d'avoir remis les textes bretons en regard de leur traduction française ; elle est, en outre, préfacée par Yann-Fañch Kemener et accompagnée d'un CD audio : LA VILLEMARQUE, Théodore Hersart. *Barzaz Breiz : chants populaires de la Bretagne*, Courbevoie, Éditions du Layeur, 1999.

Conseils bibliographiques

Études d'œuvres au programme

AR C'HALAN Reun, « Hennvoud ha reuzc'hoari e c'hoariva Tangi Malmanche », *Al Liamm*, niv. 287, 1994, p. 512-522.

AR C'HALAN Reun, « Istor ha kealoniezh : Emgann Kergidu », *Al Liamm*, niv. 286, 1994, p. 361-383.

BLANCHARD, Nelly. *Le Barzaz-Breiz : une fiction pour s'inventer*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 2006.

LAURENT, Donatien, *Aux Sources Du Barzaz-Breiz : la mémoire d'un peuple*, Douarnenez, Le Chasse-Marée, 1989.

Histoires de Bretagne

CORNETTE Joël, *Histoire de la Bretagne et des Bretons* (deux volumes), Paris, Seuil, 2005.

ELEGOËT Louis, *Istor Breizh*, Saint-Brieuc, TES, 1999.

MONNIER Jean-Jacques et Jean-Christophe CASSARD (dir.), *Toute l'histoire de Bretagne : des origines à la fin du XXe siècle*, nouvelle édition refondue et augmentée, Morlaix, Skol Vreizh, 2012.

Ouvrages relatifs à la notion 1 – L'idée de progrès

Œuvres philosophiques

ARENDT H., *Condition de l'homme moderne* [1958], Paris, Nathan, 2002.

KANT E., *Histoire et progrès* [1784 et 1787], Paris, Hachette, 1997.

BACON F., *Du progrès et de la promotion des savoirs* [1605], Paris, Gallimard, 1991.

COMTE A., *Dynamique sociale, ou Traité général du progrès humain*, t. III du *Système de politique*

positive [1830-1842], Paris, Éditions Anthropos, 1969-1970.

CONDORCET J. A. de, *Esquisse d'un tableau historique des progrès de l'esprit humain* [1795], rééd. présentée par Y. Belaval, Paris, 1970.

ROUSSEAU J.-J., *Écrits politiques et économiques, 1 : Discours sur les sciences et les arts* [1750], Paris Genève, Champion Slatkine, coll. « Œuvres complètes », n° 4, 2012.

WEIL S., *L'enracinement* [1949], Paris, Flammarion, 2014.

Œuvres littéraires

HUXLEY A., *Le meilleur des mondes* [*Brave New World*, 1932], Paris, Pocket, 2013.

LANGLEIZ, *Enez ar rod* [1945], Lesneven, Hor yezh, 2000.

MASSON É., *Utopie des Iles Bienheureuses dans le Pacifique en l'an 1980*, Paris, F. Rieder, 1921. [Consultable sur Gallica].

ORWELL G., *1984* [*Nineteen Eighty-Four*, 1948], Paris, Gallimard, 2015.

SHELLEY M.W., *Frankenstein ou Le Prométhée moderne* [*Frankenstein or The Modern Prometheus*, 1818] Paris, Archipoche, 2012.

VERNE J., *Les cinq cents millions de la Begum* [1879], Lyon, Éd. Drôles de, 2013.

VERNE J., *Voyages extraordinaires* [1863-1919], Paris, Gallimard, coll. « La Pléiade », 2012.

Ouvrages généraux

ARON R., *Les désillusions du progrès : essai sur la dialectique de la modernité* [1969], Paris, Gallimard, 1996.

BECK U., *La Société du risque : sur la voie d'une autre modernité*, Paris, Flammarion, 2003.

ELLUL J., *Le bluff technologique* [1988], Paris, Pluriel, 2012.

FERRAROTTI F., *The myth of inevitable progress*, Westport, Conn, Greenwood Press, 1985.

FEYERABEND P., *Adieu la raison* [1987], Paris, Éd. du Seuil, coll. « Points », 1996.

MORIN E. et A.B. KERN, *Terre-patrie*, Seuil, 1993.

TAGUIEFF P.-A., *Le sens du progrès : une approche historique et philosophique*, Paris, Flammarion, 2006.

WEBER Eugen, *La fin des terroirs*, Paris, Fayard, 1983.

Bretagne

Idee de progrès et métamorphoses sociales

AR BORG N., *Moc'h gouez Kenekan*, Montroulez, Skol-Vreizh, 1998.

BURGUIERE A., *Bretons de Plozévet* [1975], Paris, Flammarion, 1992.

CANEVET C., *Le modèle agricole breton : histoire et géographie d'une révolution agro-alimentaire*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 1992.

DUVAL A., *Oberenn Glok*, Louargat, Mignoned Anjela, 2005.

ÉLEGOËT F., A. DUVAL, Y. LAMBERT, *Changer de monde*, Plouguerneau, Tud Ha Bro, 1981.

ÉLEGOËT F., *Révoltes paysannes en Bretagne à l'origine de l'organisation des marchés*, Plouguerneau, Editions du Leon, 1984.

ÉLEGOËT F., *Sociétés paysannes et dépayssannisation*, Plouguerneau, Tud Ha Bro, 1981.

FAVEREAU F., *Breizh a-vremañ : hor sevenadur, hor yezh, hor breizhadelezh*, Montroulez, Skol vreizh, 2005.

HELIAS P.J., *Marh al lorh*, Brest, Emgleo Breiz Éditions, 2014.

LAMBERT Y., *Dieu change en Bretagne : la religion à Limerzel de 1900 à nos jours*, Paris, Le Cerf, 1985.

LE COADIC R., *L'identité bretonne*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes (PUR) et Terre de Brume, 1998.

MORIN E., *Commune en France : La métamorphose de Plozévet* [1967], Paris, Fayard, 2013.

ROZMOR N., *Ar Mestr*, Brest, Emgleo Breiz, 1996.

Sites internet

COCAUD M., « La Bretagne industrielle : parcours thématique », in INA Atlantique, *L'Ouest en mémoire*. <http://fresques.ina.fr/ouest-en-memoire/parcours/0001>

COCAUD M., « La métamorphose des campagnes : parcours thématique », in INA Atlantique, *L'Ouest en mémoire*. <http://fresques.ina.fr/ouest-en-memoire/parcours/0003>

Autres documents disponibles sur *L'Ouest en mémoire* : Les jeunes peuvent-ils rester à la terre ?, 30 mai 1964 ; le GAEC de la Cordée à Treffieux, 9 juin 1967 ; Anjela Duval et la terre, 28 décembre 1971 ; le remembrement dans le Morbihan, 2 mai 1974 ; le remembrement, 3 juin 1976 ; portrait d'Alexis Gourvenec, 23 février 1978 ; A-enep d'an adlodennañ e Treglañviz, 2 décembre 1984 ; la pollution de l'eau par les nitrates, 25 juin 1988 ; les algues vertes en Bretagne, 19 juin 1998 ; al labour-douar biojik, 17 mars 1979 ; manifestation des Travailleurs Paysans au Mans, 17 février 1984 ; l'évolution de l'agriculture biologique, 11 janvier 1991 ; les 25 ans de l'association « Eau et rivières de Bretagne », 12 novembre 1994.

Idée de progrès et destin de la langue bretonne

AN DU C., *Histoire d'un interdit : le breton à l'école*, Lesneven, Hor Yezh, 1991.

BROUDIC F., *La pratique du breton de l'Ancien Régime à nos jours*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes (PUR), 1995.

ÉLEGOËT F., *Nous ne savions que le breton et il fallait parler français : Mémoires d'un paysan du Léon*, s.l., Éditions Breizh hor bro, 1978.

LE COADIC R., « Langue et modernité », *Klask*, octobre 2001, n° 7, p. 45-50. [Téléchargeable sur <hal.archives-ouvertes.fr>]

MORVANNOU F., *Le Breton : la jeunesse d'une vieille langue*, Brest, Presses populaires de Bretagne, 1980.

PENTECOUTEAU H., *Devenir bretonnant : découvertes, apprentissages et réappropriations d'une langue*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, coll. « Le sens social », 2002.

PREMEL G., « Anamnèse d'un dommage ou comment le français est venu aux Bretons », *Langage et société*, 1995, vol. 72, no 1, p. 51-95. [Téléchargeable sur <persee.fr>]

Site internet

CALVEZ, Ronan, *Petra ro da gleved ar re a ra gant ar brezhoneg ?*, in INA Atlantique, *L'Ouest en mémoire*. www.ina.fr/fresques/ouest-en-memoire/parcours/0007

DVD

GUINARD, Pierrick, *Brezhoneg : un siècle de breton*, France 3 ouest et 13 Production, 2001.

Idée de progrès et choix énergétiques

CASSARD, J.-C., A. CROIX, J.-R. LE QUEAU et Jean-Yves VEILLARD (dir.), *Dictionnaire d'histoire de Bretagne*, « Industries et énergies », p. 398-401, « Électrification », p. 250, Morlaix, Skol Vreizh, 2008.

KONAN, Jakez, *Kenavo Amerika*, Dirinonn, Al Liamm, 1986.

SIMON G., *Plogoff : l'apprentissage de la mobilisation sociale*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 2010.

STROLLAD AR VRO BAGAN, *Kenavo my love*, Brest, Brud Nevez, 1989.

Sites internet

Démantèlement de la centrale de Brennilis ; site de la région Bretagne : 7e Conférence bretonne de l'Énergie, Projet de parc éolien en mer de la baie de Saint-Brieuc : www.ina.fr/fresques/ouest-en-memoire

Le bois comme source d'énergie : www.france3breizh.fr/actualites/a-la-une/ Projet de parc éolien : www.france3breizh.fr/actualites/communiques/

DVD

LE GARREC, N. et F., *Des pierres contre des fusils*, Production Bretagne Films, 1980.

Ouvrages relatifs à la notion 2 – Mythes et héros

Ouvrages majeurs

CARLYLE Thomas, *Les héros*, Paris, Maisonneuve et Larose, éd. des Deux mondes, 1997.

DUMEZIL Georges, *Mythe et épopée*, Paris, Gallimard, 1995.

ELIADE Mircea, *Aspects du mythe*, Paris, Gallimard, 1988.

WEBER Max, *Économie et société, tome I : les catégories de la sociologie*, Paris, Pocket, 2003.

Ouvrages généraux

AMALVI Christian, *De l'art et la manière d'accommoder les héros de l'histoire de France : de Vercingétorix à la Révolution*, Paris, Éditions Albin Michel, 1989.

CITRON Suzanne, *Le mythe national : l'histoire de France revisitée*, Paris, Éditions de l'Atelier, 2008.

DURET Pascal, *L'héroïsme sportif*, Paris, Presses Universitaires de France, 1993.

GIRARDET Raoul, *Mythes et mythologies politiques*, Paris, Seuil, 1990.

MORIN Edgar, *Les Stars*, Paris, Points, 2015.

Bretagne

Mythes et héros des Celtes de l'antiquité

DOTTIN Georges, *La Religion des Celtes*, s. l., FB Éditions, 2015.

GUYONVARCH Christian et LE ROUX Françoise, *La civilisation celtique*, Paris, Payot, 1995.

GUYONVARCH Christian, *La Razzia des vaches de Cooley*, Paris, Gallimard, 1994.

SJOESTEDT Marie-Louise, *Dieux et héros des Celtes*, Rennes, Terre de Brume, 2009.

Des mythes celtiques à la celtomanie

DECIMO M., « La celtomanie au XIXe siècle », *Bulletin de la Société de linguistique de Paris*, 1998, vol. 93, n° 1, p. 1-40.

GUIOMAR Jean-Yves, *Le bretonisme : les historiens bretons au XIXe siècle*, Rennes, Société d'histoire et d'archéologie de Bretagne, coll. « Archives historiques de Bretagne », n° 3, 1987.

GUIOMAR Jean-Yves, « Le celtisme chez les intellectuels français/bretons de gauche au XIXe siècle », in DROGUET Alain (dir.), *Les Bleus de Bretagne : de la Révolution à nos jours*, Saint-Brieuc, Fédération Côtes-du-Nord 1989, 1991.

RIO Joseph, *Mythes fondateurs de la Bretagne : aux origines de la celtomanie*, Rennes, Éditions Ouest-France, 2000.

Récits mythiques médiévaux

ABEOZEN, *Pevar skourr ar Mabinogi*, Édition : Adembannadur reizhet., Ploveilh, Preder, 1980.

FLEURIOT Léon, *Récits et poèmes celtiques : domaine brittonique, VIe-XVe siècles*, Paris, Stock, 1991.

FLEURIOT Léon, « Le patriotisme brittonique et l'histoire légendaire », J. Balcou et Y. Le Gallo (dir.), *Histoire littéraire et culturelle de la Bretagne*, Paris-Genève, Champion-Slatkine, 1987, vol. 1, p. 105-119.

FLEURIOT Léon, *Les Origines de la Bretagne*, Paris, Payot, 1980.

LAMBERT Pierre-Yves, *Les Quatre Branches du « Mabinogi » et autres contes gallois du Moyen Âge*, Paris, Gallimard, 1993.

Grands mythes intemporels

GIRAUDON Daniel, *Croyances et légendes de la mort en Bretagne et pays celtiques : sur les chemins de l'Ankou*, Fouesnant, Yoran embanner, 2012.

GIRAUDON Daniel, *Traditions Populaires de Bretagne : du Soleil aux Etoiles*, Spézet, Coop Breizh, 2007.

LANGLEIZ, *Romant ar roue Arzhur*, Dirinonn, Al Liamm, 2000.

LANGLEIZ, *Tristan hag Izold*, Brest, Al Liamm, 1958.

LAURENT Donatien, « La gwerz de Skolan et la légende de Merlin », *Ethnologie française*, 1971, p. 19-54.

LE BIHAN Herve (ed.), *An dialog etre Arzur Roe d'an Bretonnet ha Guynglaff : texte prophétique breton en vers, 1450*, édité et présenté avec commentaires et notes par Herve Le Bihan, Rennes, TIR, 2013.

LE BRAZ Anatole, *La légende de la mort chez les Bretons armoricains*, Cressé, Éd. des Régionalismes, 2013

LE ROUX Françoise et Christian-J. GUYONVARCH, *La légende de la ville d'Is*, Rennes, Éd. Ouest-France, 2000.

MARX Jean, *La légende arthurienne et le Graal*, Genève [Paris], Slatkine, 1996.

PERHAM Molly, *Ar roue Arzhur ha marc'heion an Daol-Grenn*, Plougastel-Daoulas, An Here, 1998.

ZUMTHOR Paul, *Merlin le prophète : un thème de la littérature polémique de l'historiographie et des romans*, Genève, Slatkine, 2000.

ZUMTHOR Paul, *Merlin le prophète ou le livre du Graal : roman du XIIIe siècle*, Paris, Stock, 1991.

Rois, saints et guerriers

AR VRO BAGAN, *Armorica Breizh – E deroù istor hor bro*, Morlaix, Skol-Vreizh, 2012.

CASSARD Jean-Christophe, *L'Hermine ensanglantée : naître et survivre en Bretagne au XIVe siècle*, Morlaix, Skol Vreizh, 2001.

CASSARD Jean-Christophe, *Les Bretons de Nominoë*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 2003.

CHEDEVILLE André et Hubert GUILLOTTEL, *La Bretagne des saints et des rois, V^e-Xe siècle*, Rennes, Ouest France, 1984.

ELLEOUËT Yves, *Le livre des rois de Bretagne : roman*, Paris, Gallimard, 1988.

MINOIS Georges, *Anne de Bretagne*, Paris, Fayard, 1999.

MINOIS Georges, *Du Guesclin*, Paris, Fayard, 1993.

MONMOUTH Geoffroy de, *Histoire des Rois de Bretagne*, Paris, Les Belles Lettres, 1992.

TOURAUULT Philippe, *Anne de Bretagne*, Paris, Tempus Perrin, 2014.

Héros en opposition au pouvoir

AR MERO Corinne, *Marion ar Faoued*, Sant-Brieg, TES, dastumad « C'hwiled ! », niv 5, 2010.

BORGELLA C. ET J. LOREDAN, *La grande misère et les voleurs au XVIIIe siècle : Marion du Faouët et ses associés*, Le Faouët, Liv'éditions, 1995.

BOUBAULT Guy, Benoît GAUCHARD, et Jean-Marie MULLER, *Jacques de Bollardière : Compagnon de toutes les libérations*, s. l., Non-violence actualité, 1986.

CHIAPPE Jean-François, *Georges Cadoudal ou la liberté*, Perrin, 1971.

CORNETTE Joël et Eva GUILLOREL, *Le marquis et le régent : Une conspiration bretonne à l'aube des Lumières*, Paris, Éditions Tallandier, 2008.

EVAIN Brice, *Deux héros de Bretagne : le marquis de Pontcallec et Marion du Faouët. Histoires et mémoires*, mémoire de master 2 sous la direction de Gauthier Aubert, soutenu à l'université Rennes 2 en septembre 2009 ; consultable en ligne sur Hal-archives ouvertes.

JARNOUX Philippe, « Pontcallec ou les métamorphoses de la mémoire », in Dominique LE PAGE (dir.), *Onze questions d'histoire qui ont fait la Bretagne*, Morlaix, Skol Vreizh, 2009, p. 183-206.

MARTIN Anne-Denes, *Les ouvrières de la mer*, Paris, L'Harmattan, 1994.

PUILLANDRE Armand, *Sebastien Le Balp : Bonnets rouges et papier timbré*, Spézet, Keltia Graphic, 1996.

ROUSSEL Vincent, *Jacques de Bollardière*, Paris, Desclée de Brouwer, 1996.

Marins héroïques

BOURDET-PLEVILLE Michel, *Surcouf, sa vie, la guerre de course*, Paris, Société d'éditions géographiques, maritimes et coloniales, 1951.

CUNAT Charles, *Surcouf, capitaine de corsaire*, La Rochelle, la Découverte, 2006.

TABARLY ÉRIC, *Mémoires du large*, Paris, le Grand livre du mois, 1997.

TABARLY Jacqueline et Daniel GILLES, *À Éric*, Paris, le Grand livre du mois, 1999.

TOUSSAINT Auguste, *Les Frères Surcouf*, Paris, Flammarion, 1979.

An niver a bostoù e 2017

Evel e 2016, ne vo digoret **post ebet er C'hafep e 2017**.

Ne vo **post ebet er C'hapes miret** kennebeut.

E miz Here 2016 e vo gouvezet pet post Capes diavaez a vo digoret e 2017. Neuze e vo klokaet an danevell-mañ.

Deiziadur 2017

Darvoudoù	Deiziadoù	Titouroù ouzhpenn
Amprouennoù degemeradusted (dre skrid)	Moarvat eus fin miz Meurzh betek penn kentañ miz Ebrel 2017	
Disoc'hoù an degemeradusted	D'an 19/05/2017	
Amprouennoù degemer (dre gomz)	D'ar 31/05/2017 ha d'ar 1/06/2017	E Skol-veur Roazhon 2 e vo dalc'het an amprouennoù degemer Place du Recteur Henri Le Moal CS 24307 35043 RENNES Cedex
Disoc'hoù ar C'hapes	D'an 2/06/2016	

Amprouennoù dre skrid 2016

Brezhoneg

Ar skridaozadenn

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/97/3/s2016_capes_externe_lr_breton_1_558973.pdf

Danevell ar strollad-barn war an addisplegadenn, kinniget gant Janig Gueguen

Ar bloaz-mañ ez eus bet divizet gant ar strollad-barn lakaat 14 poent evit an addisplegadenn, ha 6 poent evit al lodenn vicherel. Sevel a ra ar geidenn hollek da 8 : an notennoù a zo etre 2,25 ha 15,75 diwar ugent.

Studi an oberennoù liammet ouzh ar programm

War-bouez daou, ha n'eo doa ket graet ar boelladenn, eo deuet a-benn ar gandidated da gavout danvez da brederiañ war an div destenn kinniget ha d'ober al liamm gant ar programm. E meur a zisplegadenn eo bet lakaet sklaer ar gaoz war natur an testennoù : ur werz, hini Lez-Breizh, tennet eus *Barzhaz-Breizh*, un teskad sonioù ha gwerzioù bet dastumet gant Kervarker hag embannet evit ar wezh kentañ e 1839 (ha n'eo ket e 1874 evel hon eus bet tro da lenn), hag ul lodenn eus arvest kentañ ur pezh-c'hoari, pe ur mister, bet skrivet gant Tangi Malmanche hag embannet e 1923, *Gurvan ar marc'heg estrañjour : Mister ennañ tri arvest hag ar Beurbadelezh* (Al Liamm, 1975). Anat eo e tenn an div destenn da arzoù ar bobl : ar c'hoariva hag ar c'han a boz. Ar skrivagnerien, Tangi Malmanche (1875-1953) ha Kervarker (1815-1895) a zo bet kinniget, ha lakaet eo bet ar gaoz war endro istorel (an XIX^{vet} kantved evit Kervarker, ha penn-kentañ an XX^{vet} kantved evit Malmanche) ha war endro sevenadurel an daou skrid.

Marc'heg ar Grennamzer eo tudenn pennañ an daou skrid, liammet eo evel-just gant an nosion « Mojennoù hag harozed » a vez studiet er c'helc'hiad termen. Meneget eo bet pegen a-bouez e oa tudenn an haroz e kazi pep kopienn hag an darn vrasañ eus ar gandidated a zo bet gouest da liammañ an daou skrid a-fet temoù hag arouezioù (ar marv, ar relijion, an ankounac'h, an dristidigezh, da skouer), a-fet ton, levezon hag istor : al liamm etre tudennoù Gurvan ha Morvan Abkonan, pe Morvan Lez-Breizh, kont kozh a Vro Leon, marvet e 818, hag en doa stourmet a-enep d'ar Franked. An anv « Gurvan » o vezañ liammet moarvat gant hini kont Roazhon, marvet e 876, en doa lazhet ar roue Salaun. Lennet 'zo bet meur a wezh penaos e oa bet levezonet Malmanche gant oberenn Kervarker, ha penaos e oant dedennet o-daou gant istor Breizh er Grennamzer.

Koulskoude e chom un nebeud elfennoù all da zerc'hel soñj dioute : ar pal eo studiañ an div destenn, ha n'eo ket kontañ pazenn-ha-pazenn buhez o oberourien. Arabat kontañ kaoz diezhomm, ret eo mont don en destenn, displegañ an traoù en ur mod resis, ha kemer harp war an testennoù, menegiñ anezho, hep pellaat re diouto. E kopienn ebet n'eus bet dielfennet na displeget perak e oa ken a-bouez skeudenn ar marc'heg, da skouer.

Ezteurel mat, sklaer, en un doare frammet

Strivoù a zo bet graet gant ar gandidated evit frammañ o foelladenn : digoradur, steuñvenn dielfennañ ha kenstudi an dielloù, klozadur. Studiet ha lakaet o deus an div destenn keñver-ha-keñver ; mat eo lakaat war wel an temoù boutin a zo enno.

Neoazh e oa diouer bras a vetodologiezh :

– En digoradur e ranker kinnig an testennoù (o stumm, an oberour, hag ar mare ma voent skrivet pe embannet), ar pep pouezusañ eo diskouez ur c’hudennadur dereat ha poellek, sklaer ha klok, evit kinnig ur plañ d’an addisplegadenn. Pep tra a zo liammet gant ar c’hudennadur ha siwazh, e meur a skrid ne voe kavet hini ebet.

– Ar steuñvenn a rank bezañ frammet evit degas, tamm-ha-tamm, ur respont d’ar c’hudennadur. Ur boelladenn skridaozañ eo ivez, n’haller ket tremen hep skrivañ evit displegañ e soñjoù, ha n’haller ket skrivañ forzh petra kennebeut all.

En unan eus ar c’hopiennoù e voe lennet : « *An daou skrivagner a oa katoliked, e-giz an holl dud en o mare neuze n’eo ket souezhus.* » Diampart eo : n’eus ket da vezañ souezhet, pe get, gant relijion an oberourien ; ret eo displegañ ez int tud eus o amzer, eus o c’hevredigezh a oa levezonet gant ar relijion gatolik, tra ken.

– N’eus ket tu d’ober hep klozadur : ennañ e ranker diverrañ disoc’h al labour, reiñ ur sell nevez ha dreist-holl respont d’ar goulennoù a zo bet savet a-raok. Digeriñ an displegadenn war goulennoù pe oberennoù all a zo mat keit ha ma vezont poellek.

Evit mont pelloc’h e c’heller mont da sellout ouzh rentañ-kont strollad-barn CAPES/CAFEP 2015, « Kuzulioù evit sevel un addisplegadenn testennoù keñver-ouzh-keñver » kinniget gant Stefan Moal, pajennoù 26, 27 ha 28.

Pa vez degaset ar mennozh-mañ-mennozh e ranker bewezh menegiñ pizh an destenn evit prouiñ ez eo gwir ar pezh emeur o lakaat war wel. Ouzhpenn da-se, implij termennoù brav evel « *Un drajedienn hollvedel eo pezh-c’hoari Gurvan ar marc’heg estrañjour* » a zo mat, ha gwir e c’hell bezañ, nemet eo ret da gentañ displegañ pep nosion nevez degaset : petra eo un drajedienn ? Ha perak eo hollvedel ? Ret eo diskouez e ouier deus petra emeur o komz hag e vestronier an danvez. Ur wezh c’hoazh : ret eo bezañ ar sklaerañ posubl ha prouiñ ar pezh a venner diskouez.

Ar yezh

Ar skritur, pe ar grafiezh, evit kregiñ : pouezus eo e vefe gouest an danvez kelennerien da skrivañ bras ha brav. Ral eo skrivañ hep pal da vezañ lennet war-lerc’h ha displejus eo lenn un destenn dornskrivet pa vez lous ar skritur ha pa ranker klask dizoleiñ ger-ha-ger ar pezh en deus bet c’hoant an nen lakaat da gompren. Ret eo derc’hel soñj ivez da islinennañ titloù an oberennoù a vez meneget. Daoust da se, an darn vrasañ eus ar gandidated a zo deuet a-benn da frammañ mat o soñjoù e brezhoneg.

Dre vras e oa reizh a-walc’h ar yezh a-fet geriaoueg, reizhskrivañ, yezhadur hag ereadurezh, met fazioù yezh a oa en em silet er skridoù memestra, da skouer :

**ne oant ket bet direbech o live e brezhoneg, *rein a reas lañs d’al lennegezh dre gomz e Breizh e oberenn, *levezhon, *a-hent-all, *skrivagnier (4), *daou harozed, *ar re marvet, *ar skrid gentañ, *ur skouer mat, *al lennegezh vrezhoneg / *al lennegezh vrezhonneg, *rake o / *rak en doa, *an daou oberenn, *e gwir anv, *an tristedigezh, *un den a noblañs, *parizianiz, *ar vretoned, pe c’hoazh *ar bacho e plas ar vachelouriezh, en o zouesk.*

Kuzulioù evit sevel un addisplegadenn testennoù keñver-ouzh-keñver, kinniget gant Stefan Moal

Sellit ouzh *Danevell ar C’hapes 2015*, pajennoù 26-28. Kavet e vez enlinenn war lec’hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_ext/22/0/breton_477220.pdf

Danevell ar strollad-barn diwar-benn al lodenn vicherel, kinniget gant Ronan L'Hourre

Sujed : Diskouezit ivez penaos e c'hellfed sevel kentel pe gentel diwar ar skridoù-se (kemerit harp war programmoù al liseoù hag ar skolaжоù).

Peseurt kentelioù ?

Gant an daou skrid bet kinniget er bloaz-mañ, a zo anv enno diwar-benn marc'heien vrudet eus lennegezh hag istor Breizh, emañ, end-eeun, etre mojenn hag istor. Kement-se zo un digarez a-zoare da bleidiñ gant unan eus ar pevar c'hraf a zo lakaet war roll-labour ar c'helc'hiad diwezhañ (Klas 1^{añ}, Termen) : « mojennoù hag harozed ». Diwar ar pezh a vez kavet er stagadenn d'ar programmoù-se (*Ressources pour le cycle terminal*) e c'hellfed neuze kinnig d'ar skolidi studiañ hini pe hini eus ar goulennoù-mañ :

- *Lez-Breizh* ha *Gurvan ar marc'heg estrañjour* : mojennoù pe gwirionez ?
- Penaos e vez savet mojennoù ha perak ?
- Penaos e cheñch ar mod ma vez sellet ouzh ar mojennoù diouzh al lec'h hag ar mare ha perak ?
- Penaos e teu un den da vezañ un haroz evit an dud ha perak ?
- Penaos e cheñch patrom an haroz diouzh al lec'h hag ar mare ha perak ?
- ...

An daou skrid a c'hellfe neuze bezañ implijet, asambles gant dielloù all, evit klask respont d'ar goulennoù-se ha kerkoulz all e c'hellfent bezañ kinniget da-geñver amproenn dre gomz ar vachelouriezh.

Peseurt barregezhioù CECRL ?

An daou skrid a c'hellfed pleustriñ meur a varregezh CECRL diwarno, diouzh barregezh hag ezhommoù ar skolidi — pa ouzer ec'h en em gaver alies gant klasadoù dizuni el liveoù-se — ha diouzh ar barregezhioù CECRL a rank bezañ labouret gant pep filierenn ha pep rumm (YV2, YV3) evit ar vachelouriezh. Skolidi ar YV2 a c'hellfe lenn ar skridoù ha kontañ ar pezh o deus komprenet da skolidi ar YV3. Da c'houde, e-keit ma vefe re ar YV2 o skrivañ un tamm diverrañ eus o lennadenn, e c'hellfe re ar YV3 kontañ d'o c'helenner ar pezh o deus komprenet dre selaou skolidi ar YV2. Ha goulennoù-responoù da heul, bep tro.

Diwar ar pezh a vo bet komprenet e vo ezhomm d'ober ur c'hask evit gouzout hiroc'h diwar-benn lennegezh hag istor Breizh hag e-se dont a-benn da voueta an displegadenn a vo d'ober diwar-benn an nosion « mojennoù hag harozed » : ar ganaouenn *Lez-Breizh* en he fezh ; *Barzhaz Breizh* ha *Kervarker* ; ar pezh-c'hoari *Gurvan ar marc'heg estrañjour* ; Malmanche hag e levrioù all ; istor Breizh er Grennamzer... Diouzh an dielloù (e brezhoneg hag e galleg) a vo bet kavet gant ar c'helenner (levrioù, pladennoù, DVDoù, lec'hioù Internet...) e vo pleustret pep barregezh CECRL adarre : kompren diwar lenn pe diwar selaou, kontañ, komz an eil gant egile ha skrivañ.

Peseurt fonksionoù ha patromoù-yezh ?

Setu amañ da heul un nebeud fonksionoù ha patromoù-yezh a c'hellfe bezañ pleustret pe desket gant an deskarded en ur gomz diwar ar pezh o deus komprenet en daou skrid, peotramant goude bezañ klasket gouzout hiroc'h diwar-benn ar skrivagnerien hag o oberennoù diouzh un tu hag istor Breizh er Grennamzer diouzh an tu all. N'int nemet skouerioù, evel-just, a ranko bezañ choazet diouzh barregezh hag ezhommoù ar skolidi adarre :

- Bezañ gouest da brezantiñ unan bennak : « *Morvan abKonan eo e anv ; Lez-Breizh eo e lesanv ; Aziliz eo he anv ; eus Kemperle e oa Kervarker ; skrivagner ha marichal e oa Malmanche... »*
- Bezañ gouest da gomz diwar-benn familh unan bennak : « *ur breur he deus bet ar plac'hig ; ur vamm he deus kollet ; breur ha c'hoar eo ar marc'heg hag ar plac'hig... »*
- Bezañ gouest da gomz diwar-benn darvoudoù tremenet : « *dek vloaz zo eo aet breur ar plac'hig da varc'heg ha n'eo ket distroet ; e 1839 en doa Kervarker lakaet embann Barzhaz Breizh evit ar wech kentañ ; e 1923 e oa bet embannet Gurvan ar marc'heg estrañjour... »*
- Bezañ gouest da zisplegañ ar rag hag ar perag eus un dra bennak : « *gouelañ a ra ar plac'hig bep gwech ma wel ur marc'heg abalamour ez eus aet ur breur dezhi da varc'heg dek vloaz zo ha n'eo ket distroet ; marvet eo he mamm gant ar glac'har ; tabut a oa savet diwar-benn Barzhaz Breizh pa soñje da lod e oa bet savet traoù zo gant Kervarker e-unan... »*
- Bezañ gouest da gomz diwar-benn santadurioù ha santimantoù an dud : « *trist eo ar plac'hig : gouelañ a ra ; hirvoudiñ a ra ar marc'heg ; e benn a zo skuizh hag e galon dismantret ; chifet eo Aziliz ; abafet eo ar marc'heg... »*
- Bezañ gouest da gomz diwar-benn ar pezh a soñj an dud : « *ar plac'hig a soñj dezhi eo marv he breur ; Aziliz a soñj dezhi eo dimezet ar marc'heg... »*
- Bezañ gouest da gontañ un istor berr-ha-berr : « *er ganaouenn-mañ ez eus anv diwar-benn ur breur hag ur c'hoar oc'h en em gaout asambles adarre goude bezañ bet dispartiet e-pad dek vloaz ; er penn kentañ n'en em anavezont ket ; dre forzh komz an eil gant egile, avat, en em rentont kont int breur ha c'hoar... »*
- Bezañ gouest da geñveriañ daou dra : « *e skrid Kervarker e oar ar marc'heg piv eo, e-lec'h e skrid Malmanche ne oar ket ken ; skridoù Kervarker ha Malmanche zo diazezet o-daou war istor Breizh ; Gurvan ar marc'heg estrañjour zo awenet gant Lez-Breizh... »*
- ...

Peseurt perzhioù mat er c'hopioù ?

Tri c'handidat diwar nav o deus kinniget kentelioù a glote mui pe vui gant danvez ha spered ar programmoù ha gant an traoù evel m'emaint er skolioù. Unan anezho en deus kinniget ouzhpenn, gant gwir abeg, e vefe labouret diwar-benn an daou skrid e pazenn 2 ar skolajoù (gwelet programmoù ar c'helc'hiad 4 diwar vremañ), peogwir o deus ar skolidi studiet barzhonegoù e galleg dija. Graet en deus anv ivez eus ar mat e vefe implij skrid Kervarker evit kenlabourat gant ur c'helenner istor ha diskouez an darempredoù a zo bet etre ar Vretoned hag ar Franked. Klasket en deus harpañ e gaoz war ar pezh en doa gwelet e-pad e staj en ur skolaj. Setu a ziskouez en deus tennet gounid anezhañ, kwir ! Setu o notennoù : 3,75 ; 5 ha 5 (diwar 6).

Peseurt mankoù er c'hopioù ?

Ar c'hwec'h kandidat all a vefe bet dleet dezho lenn pizh ar programmoù — ha rentañ-kont ar C'HAPES 2015 ! — evit kompren mat spered ar c'helenn yezhoù — gant ar brezhoneg en o zouesk ! — en deiz a hiriv. Diazezet eo war an deskiñ komz ha skrivañ evit kas ur gefridi da benn (*approche actionnelle*), arnodenn dre gomz ar vachelouriezh amañ, lakaomp. Ar mod ma vo kaset ar gefridi-se da benn a servijo da vuzuliañ ar barregezhioù a zo bet paket gant an deskarded. Ar yezh n'emañ ket da vezañ studiet eviti he-unan. Ur benveg da gas ur gefridi da benn eo hepken. Gant se e rank ar gelennerien labourat evel-henn : choaz ur gefridi asambles gant ar skolidi, gwelet peseurt barregezhioù CECRL, peseurt fonksionoù, peseurt patromoù-yezh ha peseurt gerioù a vo ezhomm da gas anezhi da benn en ur soñjal en diaezamantoù a c'hellfe an deskarded en em gaout ganto, koulz

e-keñver yezhadur, distagadur ha prozodiezh. Gant se, ne c'heller ket lakaat da bal pennañ ur gentel vrezhoneg studiañ krafoù yezhadur, peotramant deskiñ gerioù pe troioù-lavar evito o-unan nemetken. Setu o notennoù : 0 ; 0,25 ; 0,75 ; 1,25 ; 1,25 ha 1,5 (diwar 6).

Evit pezh a sell ar yezh a-hend-all, setu amañ mesk-ha-mesk ar fazioù a zo bet kavet : «... eo ret *dibabet ; ar skrid *gentañ ; e c'hellomp vs e c'heller ; lakaet da *pall ; ... e vefe ret *da gaout ; ur patrom yezh da lakaat *war ar renk ; ar *barzhoniezh & barzhoniezh vs barzhoneg ; un tañva *d'eus ; an niver a *don er gwerzennoù (?) ; ar pezh a c'hell *displeg ; *dec'hel soñj ; an istorioù *gozh ; ... e vefe dedennus *d'implij ; ... ez eus tu *kemer/implijout ; an *termen klas ; an div destenn a c'hellfe bezañ implijet evel *kelenner ; ... e *c'hellfer ; *skriv ha *komprenn dre selaou ; ar re a zo *izelañ o live ; ... e c'hellfe bezañ *azezet ar gentel ; ma *gemerer ; a rafemp vs a rafed ; *pouezh. »

Referañsoù

- *Bulletin officiel spécial* n° 11, 26 novembre 2015 : « Programmes d'enseignement du cycle des apprentissages fondamentaux (cycle 2), du cycle de consolidation (cycle 3) et du cycle des approfondissements (cycle 4) ».
- *Bulletin officiel spécial* n° 1, 4 février 2010 : « Langues vivantes au lycée d'enseignement général et technologique ».
- *Bulletin officiel spécial* n° 9, 30 septembre 2010 : « Programme d'enseignement de langues vivantes du cycle terminal pour les séries générales et technologiques ».
- *Bulletin officiel* n° 43, 24 novembre 2011 : « Épreuves de langues vivantes applicables aux baccalauréats général et technologique (hors TMD, STAV et hôtellerie), de langue vivante approfondie et de littérature étrangère en langue étrangère en série L applicable à compter de la session 2013 ».
- *Éduscol - Ressources pour le cycle terminal - Langues vivantes régionales - Exemples de sujets d'études - Breton*. <http://eduscol.education.fr/ressources-LV-cycle-terminal> :

Troidigezh ha prederiadenn e galleg

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/97/3/s2016_capes_externe_lr_breton_1_558973.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Erwan Hupel

Lennerien lemm o lagad a zo eus an droourien ampart pa ouezont dielfennañ kement ger, kement troienn a zo ha priziañ tro-spered ha tro-bluenn ar skrivagnerien. N'eo ket gant lenn diwar-c'horre e teuer a-benn hag aliañ an danvez emstriverien a zo d'ober : ouzhpenn ur wech e ranker lenn an testennoù ha dielfennañ (distripañ emezit-hu ?) kement frazenn anezho kent kregiñ gant al labour treiñ.

N'eo ket a-walc'h gouzout lenn avat, skrivañ brezhoneg pe galleg kempenn a zo d'ober ivez ha sed amañ daou du ar gontell : doujañ da zanvez ha da stumm an destenn orin eus un tu ha sevel un droidigezh diouzh reolennoù ha spered ar yezh tal eus un tu all.

Treiñ a zo da ober eta ha pep tra zo da dreiñ. Ur guchennad gerioù – ha frazennoù a-bezh a-wechoù ! – n'int ket bet troet diwar an destenn c'hallek : nag *An difoc'h nemetañ... nag *Ar seul difoc'h bras... (!) na dalvezont kement ha *La seule grande différence...* ha chom hep treiñ ur stagell (*or...*) pe un adverb (*complètement...*) a zo a-walc'h evit cheñch ster d'ur frazenn a-bezh. An treiñ diwar ar brezhoneg n'eo ket bet klok kennebeut all : « eta », « biskoazh »... a zo da vezañ troet evel ar gerioù all ha pa deuas ar chouanted « ...d'ar red » n'oa ket war o fouezig e oa...

Meur a wech omp en em gavet gant testennoù krennet (pa n'oant ket mac'hagnet !) ha gant ar soñj e oa bet graet al labour diwar-sav.

Evit gellout treiñ pep tra e ranker kompren an testennoù hag un diaezamant bennak a zo en daou skrid. An droienn : *Il n'existait pas de solution de continuité...*, da skouer, n'eo ket bet komprenet gant ar braz eus an dud ha troet e *ne oa diskoulm ebet a heuliadenn..., *ne oa ket eus ur c'hendalc'h..., *ne oa diskoulm padel ebet..., *ne veze liamm kendalc'h ebet... pe *ne oa ket eus un diskoulm a gendalc'h... pa dalvez kement hag... ar c'hontrol bev : « un troc'h », « un ehan », « un distag » a zo eus *une solution de continuité* !

Lod a zo bet lakaet diaes gant geriaoueg pennad Lan Inizan ha gant « ar ferc'hier », « an heskennoù-prad » hag « ar filc'hier » dreist-holl. « Korf » ha « kof » n'int ket heñvel ha « mac'hagnet » na dalvez ket kement hag **assassiné(s)* pe **décheté(s)*... Traoù souezhusoc'h zo bet avat : « p'o gwelas... » bet troet e **lorsqu'il nous vit...* pe « war-zu enomp » ha na dalvez ket kement ha **vers lui...* Brezhoneg ar pemdez koulskoude hag aliesoc'h e vezo danvez hor c'heneiled oc'h ober gant raganvioù-gour pe araogennoù displeget eget gant an heskenn-brad !

Kompren ha treiñ zo daou avat ha kalzik gerioù, troiennoù n'int ket bet troet mat ha pa vijent bet komprenet kredapl. Tud 'zo o deus klasket en em dennañ dre hentoù-tro : kinnig *teuziñ e... pe *reiñ ur plas resis da... evit *intégrer... dans...* Gwelloc'h fav eget netra ha seurt fazioù n'int ket ker koustus hag ar re all met ne c'heller ket c'hoari ker frank ha tra gant an testennoù orin memestra. Meur a wech hon eus bet lennet fazioù ster : na *kalz nag *an holl na dalvezont kement ha *la plupart...*, *un hêrezh n'eo ket *une survivance*, *mistikel n'eo ket *mythique*, *barzhoniezh n'eo ket *mythe* hag an *istor dre vras n'eo ket an istor hollek ez eo... Ker fazius all eo lakaat frazennoù en amzer-dremenet p'emaint en amzer-vremañ en destenn orin pe ouzhpennañ gerioù n'eus ket diouto : abalamour da betra treiñ *il n'était pas difficile...* e *ne oa ket gwall ziaes ?

Arabat e ve blaz ar yezh orin gant an droidigezh kennebeut. Un nebeud emstriverien o deus graet gant al liester evit treiñ *le mythe...* ha kinniget : ar mojennoù, ar gwengelioù... Doare ar brezhoneg ez

eo, forzh peseurt ger a ve bet choazet. Tud all o deus bet muioc'h a boan o tec'hout a-dre krabanou ar galleg hag un droienn zivalav bennak skrivet ganto : *n'on eus ket c'hwitet da merzhout... evit *on n'a pas manqué d'observer...* *An diforc'h bras nemetañ... a oa islinennet... evit *la seule grande différence était marquée...*

Skrivañ kempenn eo eil penn ar boelladenn. Skrivañ reizh evel-just : ur fazi reizhskrivañ bennak hon eus merzet ha ne oa ket korbenn da bakañ abalamour d'un nebeud gerioù skrivet fall : *e touezh, *da ziskouezh, *un nebeut... Met diouzh lenn un nebeud fazioù all e komprenere ne oar ket an holl diazezoù distagadur ar brezhoneg : *a virre..., *skiant-prennet..., *gwellet... n'int ket brav da... welet ha divalavoc'h c'hoazh da glevet moarvat.

Gwashoc'h eo ar fazioù yezhadur hag evezh bras a zo da daoler ouzh :

Dibab an araogennoù... :

*gwall disheñvel da...

*ar « c'hemer perzh » da...

... ha hini ar stagelloù :

*evel ma vije bev c'hoazh...

Stummoù ar verb bezañ :

*klasket eo bet ebarzhiañ...

*klasket eo bet teuziañ...

Ar c'hemmadurioù :

*ar gevredigezhioù vodern...

*ar gevredigezh modern...

...

Ar renadennoù-anv :

*ar form gwellañ ar menoz

Estreget peurzeskiñ brezhoneg o devo ar gelennerien nevez d'ober ha seurt fazioù a rank bezañ reizhet kent en em gavout war ar vicher. N'eo ket ral o deve ar gelennerien vrezhonek da dreñ pennadoù e galleg (evit kerent o skolidi na pa ve ken !) ha galleg kempenn a rankont skrivañ ivez. Ar braz eus an emstriverien o deus bet amzer da c'hwennat ar fazioù diouzh o skrid met nec'het omp gant galleg un nebeud tud : **sûr eux...*, **Transperces-le...*, **le sir...*, **nous courrîmes...*, **nul part...*, **tappez...*, **mirrent...*, **trou-lui...*, **Frapper !*, **courage...*, **habattaient...*, **jettaient...*, **déchuts...*, **épouventable...* A gav deoc'h ? Mantrus da vihanañ atav.

Ha teir lodenn a ya d'ober an arnodenn war an treiñ ? Treiñ diwar ar galleg, treiñ diwar ar brezhoneg ha... prederiañ war an treiñ ? Prederiañ a ranker kent treiñ e gwirionez ha tennañ gounid eus ar skiant bet prenet gant an treiñ evit sevel e zisplegadenn. Prederiañ war an treiñ emezit-hu ? « ... *Réflexion en français...* war an treiñ... » pa livirimp ervat ha deuet eo e galleg gant an holl emstriverien... warbouez unan ! N'eus ket deuet galleg direbech gant an holl re all avat : **les exercices de traduction en tant que tel...*, **tâches pédagogiques misent en oeuvre...*, **Cet exercice est quelques fois utiliser...*, **en écoles immersives...*, **Concidérant...*, **besoin de passé par...*, **auparavent...*, **boulverser...*, **réelement...*, **notament...*, **traduire c'est trahir...*, **insiter...*, **de petits exercice simple...* Gwashoc'h zo bet c'hoazh siwazh hag e-barzh pennadoù na oant ket fall panevet-se. Dipitus eo pa vije bet trawalc'h da lod ober un adlenn d'o skrid ha n'eo ket gortoz ez aje tud ar juri da glask frouezh rouez e-touez ar strouezh !

« ... prederiañ war an treiñ, gant ar soñj da gelenn... » eta. Re wir eo n'eo ket treiñ pennadoù a c'houlenner digant ar skolidi ober hiviziken ha kalzik emstriverien o deus aozet o fennad diwar an doareoù kelenn bet embannet er framm europat : kelenn diwar ober. Abalamour da betra treiñ

neuze ? Liesyezh euz eo hor c'hevredigezh hag ingal o devez ar vrezhonegerien da ober gant yezhoù all. N'oa ket difennet ober anv eus diglosiezh zoken pa ne c'heller ket atav kinnig dielloù e brezhoneg d'ar skolidi ha ret dezho labourat e brezhoneg diwar pennadoù, filmoù, abadennoù bet savet e galleg pe en ur yezh all. Treiñ... pa ranker neuze ha pa ouezer ervat e c'hoarvez gant an holl labourat diwar dielloù gallek met arabat treiñ evit displegañ ur pennad re ziaes. Kement-se a yaje krenn a-enep doareoù ar c'helenn hag a roje d'an deskarded da grediñ ez eo a-walc'h gedal an droidigezh evit kompren.

Ker gwir all n'oa ket gwall aes « kemeret harp » war danvez an destenn c'hallek evit prederiañ war an treiñ gant ar soñj da gelenn. Eus an doare anezhi avat o deus gellet lod emstriverien tennañ un nebeud kinnigoù evit labourat war perzhioù erriadur ar brezhoneg, implij an anvioù-verb pe al liester e brezhoneg kement ha priziañ « spered ar yezh » tro ma leverer. Diwar an arroudenn tennet eus *Emgann Kergidu* ez eus bet kinniget prederiañ war un nebeud elfennoù sevenadurel, ar c'heriaoueg hag al liveoù yezh. Muioc'h a oa da gaout a gav deomp ha karout a rajemp lenn ha klevout aliesoc'h patromoù yezh awenet gant tro-bluenn Lan Inizan hirio an deiz.

Disterajoù evit lod evit doare ha pennadoù truilhek ganto : eizh, dek linennad anezho ! C'hwec'h poent a oa da gaout koulskoude ha kement-se evit displegañ prederiadennoù bet maget **a-raok** treiñ an div destenn (sañset !).

Gouzout a reomp ervat pegen diaes eo bet an arnodenn war an treiñ ar bloaz-mañ ha meuleudi a zo da reiñ d'an holl o deus klasket treiñ an daou bennad-se gant aked (ha dindan ken nebeut amzer). An disoc'hoù gwellañ a zo liv ul labour pleustriñ tenn warno hag anat eo n'edo ket an emstriverien-se diwar o zro gentañ. Ar gwellañ ali a zo da reiñ d'an holl a garje dispenn o roudoù pa soñjer mat : pleustriñ, c'hoazh hag adarre.

Reizhadenn, kinniget gant Lenaig Monnier

Troidigezh e brezhoneg

Klasket ez eus bet kaout o flas d'ar mojennoù e-barzh istor meur an doareoù-soñjal, en ur sellet outo evel pa vefent stumm skoueriusañ an doare da soñjal a-stroll. Padal, o vezañ ma ne zihan kevredigezh ebet, gwech ebet, da « soñjal a-stroll », n'eus forzh pegen pell e vefe aet war-raok, ez eo bet gwelet gant meur a hini penaos e chom, er bed modern, fesonioù da vezañ stag ouzh ar mojennoù : ar mod ma vez degemeret arouezioù zo gant an holl, lakaomp, zo bet komprenet evel ur roud eus an « doare-soñjal a-stroll »-se. N'eo ket bet diaes diskouez ne oa tamm diforc'h ebet etre an implij a vez graet eus ar bannieloù broadel, gant tout ar santimantoù a vez stag oute, hag an « implij » a veze graet eus arouezioù a bep seurt er c'hevredigezhioù a c'hiz kozh. Pezh a dalveze kement ha lavaret ne oa tamm cheñchamant ebet *a-fet buhez sokial* etre ar bed kozh hag ar bed nevez. Ar c'hemm bras nemetañ a vefe an tech a vez gant ar braz eus an dud, er c'hevredigezhioù modern, da soñjal drezo o-unan pa ne oa ket eus an doare-se da soñjal, pe nebeut, er c'hevredigezhioù kozh.

Mircea Eliade, *Mythes, rêves et mystères*. Paris, Gallimard, 1957, p. 22

Troidigezh e galleg

Au lieu de fuir, quand il les vit se tourner vers nous, Monsieur de Kerbalanec cria de toutes ses forces :

« Debout et en avant, hommes de Bretagne ! Chargeons les Révolutionnaires ! Frappez à toute force de vos fourches et vos faux ! C'est pour votre Dieu, votre patrie et votre Roi que vous combattez. Alors, courage, hommes de Bretagne, et à l'assaut ! »

Ces paroles firent bouillir le sang dans nos veines. Au lieu de décamper, nous nous précipitâmes vers les soldats. Ceux qui avaient des fusils tiraient et abattaient un homme à chaque coup. Ceux qui

n'avaient que fourches, tranches des prés et faux se jetaient sur les citoyens. Jamais, nulle part, on ne s'était battu avec tant d'ardeur. De toute part on n'entendait que ces mots : « Continuez l'assaut... À bas les scélérats et les impies... Tiens bon, Yann... Éventre-le, Pierre... Casse-lui la tête, Hervé... » À droite comme à gauche, on ne voyait que les coups pleuvoir et on frémissait de voir certains devoir mettre le pied sur un soldat estropié pour extraire leur fourche ou leur faux de son corps.

Lan Inizan, *Emgann Kergidu*, Lodenn I, Brest, Al liamm, 1977, p. 207-208

Eil danvez

Galleg

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/94/4/s2016_capes_externe_letters_1_563944.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Ariane Feyler hag Alan ar Rouz

Ar sujed

« *Suspendre le jugement moral ce n'est pas l'immoralité du roman, c'est sa morale. La morale qui s'oppose à l'indéracinable pratique humaine de juger tout de suite, sans cesse, et tout le monde, de juger avant et sans comprendre. Cette fervente disponibilité à juger est, du point de vue de la sagesse du roman, la plus détestable bêtise, le plus pernicieux mal. Non que le romancier conteste, dans l'absolu, la légitimité du jugement moral, mais il le renvoie au-delà du roman. Là, si cela vous chante, accusez Panurge pour sa lâcheté, accusez Emma Bovary, accusez Rastignac, c'est votre affaire ; le romancier n'y peut rien.* »

Milan Kundera, Les Testaments trahis, Gallimard, 1993.

Vous analyserez et discuterez ces propos en vous appuyant sur des exemples variés et précis.

Menegiñ a reomp amañ da heul un toullad evezhiadennoù deuet diwar an toulladig kopiennoù reizhet ganeomp met degas a reomp da soñj e kaver e danevell ar c'h/CAPES lizhiri modern ur skrid klok war danvez ha metodologiezh ar skrid-arguzenniñ hag ar pezh a c'hortozer deus ar boelladenn-se.

Dielfennañ ar sujed

Degas a reomp da soñj e vezer en gortoz da lenn kopiennoù a gemerfe harp war un dielfennadenn bizh deus ar sujed, da lavaret eo dibab ar gerioù pennañ, bezañ gouest da dermeniñ ha da liammañ pe da enebiñ anezhe.

Amañ da skouer e oa mat lakaat war wel e tigor preder Kundera war ur paradoks : « *suspendre le jugement moral [...] c'est [l]a morale [du roman]* ». Ar pezh a zeu da heul ar frazenn gentañ-se a zo un doare da zoonat pe da sklaeraat e soñj. Ar frazenn o kregiñ gant « *Non que... mais* » a ziskouez div bazenn ar poell : priziañ oberoù ha soñjoù an dudenn-mañ-tudenn a c'hell bezañ graet gant al lennerien met evito o-unan. Rak lenn ur romant, eme G/Kundera, a zo asantiñ mont en danevelliñ kuit da briziañ diouzhtu (*différer tout positionnement moral lors de la lecture du roman*).

En digoradur e c'hortozer e vefe eztaolet sklaer ar c'hudennadur : hen diskouez a c'heller ober o tibab gerioù all estreget reoù Kundera evit displegañ soñj ar romantour. Unan eus palioù ar skrid-arguzenniñ, ma n'eo ket an hini pouezusañ, a zo lakaat anat e vezer gouest da sevel ur preder personel diwar soñj unan all ha kavout ar gerioù a zere, dibab anezhe evit ezteurel ar preder-se a zo mil bouezus.

Ar ger « *morale* » en arroudenn n'eo ket hini ar fablennoù pe an *apologue* e-giz ma 'z eus bet lennet en ur gopienn, ha ne glot ket kennebeut all gant ar stumm ma vez priziet an oberenn gant al lenner (pezh a reer ar *réception* anezhañ o kemer harp war labourioù Jauss hag Iser) pe ar vurutellerien (*critiques*). Ster ar ger a zo da vezañ lakat war an dachenn etik, ur ster « prederourel » eo neuze kentoc'h. Da lâret eo e galleg flour ha berr-ha-berr : *l'éthique du romancier répond à une forme*

d'amoralité. Amañ e c'heller bezañ en gortoz e vefe diforc'het *immoral* hag *amoral* peurheñvelster er yezh pemdez. Romantoù 'zo a c'hell, evel-just, bezañ an eil hag egile (reoù Sade pe L.F. Céline paneveken) met an holl oberennoù, hervez Kundera, a glot gant an eil anv-gwan dre « natur » ar romant (modern).

N'eo ket ret d'an danvez kelennerien anavezout oberour an arroudenn, Milan Kundera ar wech-mañ, Olivier Py ar bloaz paseet. Met, evel-just n'eo ket difennet menegiñ eo Py ur skrivagner hag ul leurenner c'hoariva a-vremañ (e penn festival Avignon) pe, evit egile, ur romantour european brudet. An arroudenn kinniget ar bloaz-mañ da sujed a oa tennet deus *Les testaments trahis*, ul levr diwar-benn ar romant modern (un oberenn a c'heller ober *un essai* anezhi). Neb ne anavezfe ket an oberourien avat a c'hell dont a-benn brav deus ar skrid-arguzenniñ GANT MA vo bet komprenet, dielfennet ha displeget soñjoù an oberour. Pouezusoc'h gouzout ober (amañ kompren ha dielfennañ) gant ho soñjoù eget gouzout piv int hep kompren ar preder kinniget gante.

Skouerioù ha daveoù

Mat e vefe bet memestra, war dachenn an anaoudegezhioù hag ar sevenadur personel gortozet evit kelenn ar galleg en eil derez, diskouez e oa anavezet da vihanañ unan pe meur a hini eus an teir zudenn meneget gant Kundera e-giz skouerioù da skeudennaouiñ e soñj : Panurge, Mme Bovary pe Rastignac a zo tudennoù tennet deus romantoù brudet. Piv bennak a vefe e soñj tapout ar c'h/CAPES brezhoneg/lizhiri modern a rank kompren n'eo ket al lennegezh (ha ken gwir eo e forzh peseurt yezh e vefe) un dudi hepken, e-giz ma vez techet ur gopienn bennak da soñjal met ivez un danvez preder, ur vammenn a skiant evit pinvidikaat ar sell hon eus war ar bed, ha war bed ar spered. Oberennoù Rabelais, Flaubert ha Balzac zo an dalvoudegezh-se ganto daoust ma, pe just a-walc'h en abeg ma n'int ket romantoù ti-gar !

A-bouez bras eo, ur wech kinniget ur c'hudennadur hag ur steuñv evit studiañ anezhañ, bezañ gouest da gemer harp war skouerioù liesseurt a rofe muioc'h a bouez d'an arguzennoù hag a glotfe gant ar sujed, er bloaz-mañ ar romant, er bloaz paseet ar c'hoariva, h.a. Ne oa ket goulennet e vefe anavezet dre ar munud ar romant-mañ-romant met evel-just un dudenn evel Emma Bovary a zo deuet da vezañ en he-unan un dave evit forzh piv en dije c'hoant kelenn al lennegezh. Eugène de Rastignac pe Panurge a zo ivez tudennoù anavezet en-diavaez deus ar romantoù *Le père Goriot* pe *Pantagruel*, e-giz Don Juan pe Tartuffe (soñjal en droienn *un mouton de Panurge*...).

Er gopienn-mañ kopienn eo bet meneget Perrault, La Fontaine pe Molière ha n'eo ket un euzh bezañ graet. Met, gant ma oa ar sujed diwar-benn ar romant e vefe bet mat lenn anvioù e-giz Sade, Stendhal, Proust pe Houellebecq da gentañ-penn. Mat eo kempouezañ ivez ar skouerioù tennet deus al lennegezh a-vremañ gant oberennoù klaseloc'h. Lod ivez a zo faziet war titl ar romant a glote gant tudenn-mañ-tudenn. Da ziwall zo neuze pa vez meneget ur skouer e vefe mestroniet mat, kuit da reiñ da soñjal e vefe implijet skouerioù hep bezañ bet lennet pizh al levrioù... Ha pa vefe bet laket ar pouez war ar brezhoneg, ur pleg mat e vefe lenn un toullad levrioù deus pep rummad evit prientiñ ar skrid arguzenniñ ha kaout un toullad skouerioù aes da implij (romant, c'hoariva, barzhoniezh).

Ar framm hag ar steuñv

Bez e rank ar skrid-arguzenniñ kinnig ur steuñv evit respont d'ar c'hudennadur. Kement lodenn vras a rank bezañ bet embannet e fin an digoradur ha kas ar preder war-raok evit studiañ ar c'hudennadur pazenn-ha-pazenn. Kopiannoù 2016 a heuilhe an doare-se d'ober met bez e c'heller tamall dezho ne oa ket liammet sklaer a-walc'h ar preder kinniget e pep rann gant ar sujed dielfennet en digoradur.

Mestroni ar yezh

Ar skrid-arguzenniñ a zo ur boelladenn lennegel. Met un testeni eo ivez deus mestroni ar yezh skrivet a ranker kelenn en eil derez. Degas a reomp da soñj e rank titloù an oberennoù bezañ islinennet, an titloù all (pennadoù, barzhonegoù, testennoù h.a.) etre krochedoù.

Poentoù yezh eeun n'heller ket asantiñ ne vefent ket mestroniet gant un danvez kelenner (*ce/se*, an droienn c'houlenn *est-ce que*, displegadur ar verboù en amzer-vremañ, pe an dibennoù verb *é/er*). Kavet zo bet e kopiennoù zo diaesterioù war implij ar raganvioù a rank bezañ liammet sklaer ouzh un anv-kadarn meneget en destenn. Dre vras ez eus bet kavet e oa betek re liv ar yezh komzet er c'hopiennoù. Yezh ar skrid-arguzenniñ n'hell ket bezañ hini un arnodenn dre gomz, nebeutoc'h c'hoazh hini ur gaozeadenn deus ar vuhez pemdez.

Reizhadenn

Kavet e vo reizhadenn an amrouenn e-barzh danevell strollad-barn ar C'hapes galleg :

<http://www.devenirensignant.gouv.fr/cid98470/sujets-des-epreuves-d-admissibilite-et-rapports-des-jurys-des-concours-du-capes-de-la-session-2016.html>

Istor-douaroniezh

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externes/94/2/s2016_capes_externes_histoire_geo_1_563942.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Dominique Godineau ha Katell an Drezen

Seizh emstriver diwar drizek o doa dibabet an istor-douaroniezh. An notennoù tapet ganto zo dasparzhet etre 1 ha 14 (1 ; 1 ; 6 ; 11 ; 12 ; 13 ; 14). **Dereat e oa live an emstriverien** ar bloaz-mañ, war-bouez teir c'hopienn. War a seblant eo bet heuliet ar c'huzulioù roet e danevell 2015.

Programm dalc'h 2016

Hervez skrid-embann an 19 a viz Ebrel 2013 (bet embannet er *Gazetenn Ofisiel* d'ar 27 a viz Ebrel 2013) eo heñvel amrouadenn istor-douaroniezh ar c'hapes brezhoneg ouzh ar « c'hentañ amrouadenn dre skrid evit bezañ degemerapl er C'hapes istor-douaroniezh » ; **ar galleg eo yezh an amrouadenn**, tri goulenn a ranker mestroniañ en istor, tri e douaroniezh :

Douaroniezh

- Douaroniezh ar morioù hag ar meurvioù
- Frañs : kemmoù ar reizhadoù-produiñ
- Unvaniezh India

Istor

- Ar bed roman etre 70 kent J.K. ha 73 goude J.K.
- Gouarnañ en Islam etre an x^{vet} kantved hag ar xv^{vet} kantved (Iraq betek 1258, Siria, Hijaz, Yemen, Ejipt, Maghreb hag Al-Andalus)
- Keodederezh, republik, demokratelezh e Frañs eus 1789 da 1899.

Diwallit mat : tri goulenn a cheñcho e 2017. Evit gwelet ar programm nevez :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externes/52/5/p2017_capes_ext_histoire_geo_556525.pdf

Komprenet mat e vez gant ar reizhourien pegen pounner eo ar programm-mañ evit emstriverien ar C'hapes brezhoneg. N'en em gaver ket istorour pe geografour a-greiz-tout, deiz an amrouenn, hep bezañ studiet kalz en a-raok. **Levrioù klok war goulennoù ar programm** a vez embannet bep bloaz (gant Breal, Sedes, Atlante...) ha kuzuliet eo studiañ ha mestroniañ unan anezho, da nebeutañ, evit pep goulenn. **Arabat eo d'an emstriverien disoñjal e vo ret dezhe kelenn koulz an istor-**

douaroniezh hag ar brezhoneg pa vint bet degemeret er C'hapes ; ret eo dezhe, neuze, diskouez d'ar reizherien pegen sirius eo bet o labour prientiñ ha pegen gouest int d'en em stummañ war o eil danvez.

Amprouadenn ha metodologiezh

Skridaozadenn (paderezh : 5 eurvezh / gwezhiader : 1)

La composition porte sur l'une des questions mises au programme. À la composition peut être ajoutée une question complémentaire sur l'exploitation de la thématique proposée dans le cadre des enseignements. Lorsque la composition porte sur la géographie, elle peut comporter un exercice cartographique.

A-bouez eo mestroniañ metodologiezh ar skridaozadenn. Aliet eo an emstriverien da studiañ pizh kuzulioù ar strollad-barn, dispaket e danevell-skrid 2015 an amprouadenn istor (p. 36-37) http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_ext/22/0/breton_477220.pdf. Dav eo ivez d'an emstriverien anavezout mat **programmoù ar skoloù hag al liseoù (istor-douaroniezh-EMC)** evit lakaat ar sujed Capes da glotañ gant ar pezh emañ an deskadurezh-Stad o c'hortoz digante. **Metodologiezh ar sevel kartennoù** zo da vezañ mestroniet evit ar sujedoù geografiezh ; reolennoù strizh a zo da zoujañ oute (skeudenniñ ar gorreadoù, tresañ linennoù ha pikoù, implij anvioù-lec'h resis, urzhiañ alc'hwez ar c'hartennoù...). Levrioù metodologiezh a vez embannet ivez, bep bloaz, gant an tier-embann meneget a-us.

Sujed dalc'h 2016

Pouvoirs et guerres en Islam entre le Xe et le XVe siècle (Iraq jusqu'en 1258, Syrie, Hijaz, Yémen, Égypte, Maghreb et al-Andalus)

Evezhiadennoù

Ur reizhadenn glok a vo kavet war danevell-skrid Capes istor-douaroniezh 2016 war lec'hienn internet Ministrerezh an Deskadurezh ; aliet eo an emstriverien da lenn anezhi.

Setu un nebeud titouroù diwar-benn kopiennoù ar c'hapes brezhoneg ; trugarezus eo bet ar reizherien abalamour d'ar **sujed bras-meurbet ha resis-tre war un dro**, hag en deus spontet darn eus an emstriverien, war a seblant. **Tri anezho, bepred, n'o doa ket ar gouiziegezhioù diazez evit labourat warnañ.**

Aozet kalz gwelloc'h e oa ar peder c'hopienn all ; skouerioù niverus zo bet implijet evit prederiañ da vat diwar-benn ar sujed. **Koulskoude eo bet dipitet ar reizherien ne vefe ket bet termenet mat gerioù ar sujed gant an emstriverien** (galloudoù ? brezelioù ? bevennoù kronologel ha douaroniel ?) gant-se eo tremenet an emstriverien e-kichen ul lodenn vras eus ar sujed.

Diazezet e oa ar c'hudennadur war **al liammoù etre ar « galloudoù » hag ar « brezelioù »**. Ret e oa kompren e servij ar brezel da reizhekaat ar galloud, met ivez da grouiñ galloudoù lec'hel nevez. An darn vrasañ eus an emstriverien n'o deus ket gwelet **al liester**. Meur a stumm brezel a zo : **piv oa an enebourien ?** (brezelioù etre kristenien ha muzulmaned / brezelioù etre tierned vuzulman evel ar re Fatimid adalek 969) **Peseurt mod e veze graet ar brezel ?** (ur brezel berr ha lec'hel peurliesañ / un nebeud taolioù ledanoc'h, da skouer seziz Akr e 1291 / pouez bras ar brezel relijiel – an *djihad* –) **Gant piv emañ ar galloud brezeliñ ?** (pouez kreñvoc'h-kreñvañ pennoù-bras an arme, evel ar re V/Mamlouk en Azia Minor).

Hir eo ar prantad studiet, **arabat eo kinnig an traoù evel pa vefent stabil** neuze. Kregiñ a ra ar sujed en X^{vet} kantved pa 'vez gwelet ar c'halif abbassid evel ur rener speredel hepken ha pas evel ur rener soudardel ha politikel e-giz a-raok. War-gil ez a levezon an Islam en Al-Andalus en XI^{vet} kantved ; ur simbol bras eo tagadenn Toled e 1085. War reter ar mor Kreizdouarel ivez eo diaesoc'h an traoù e

fin an ^{x^{vet}} kantved gant trec'hioù ar Groazidi ha krouidigezh ar Stadoù Latin, betek tagadenn Akr en ^{xiii^{vet}} kantved ha galloudegezh nevez ar re V/Mamlouk.

Gant an arme eo renet ar Stad ha **milourel eo an darn vrasañ eus an tierniezhioù o tiflukañ** d'ar poent-se (Seldjoukid e Azia Minor, Ayyoubid e Siria-Ejipt...). **Gwanaet ha disteraet eo tamm-ha-tamm galloud ar c'halif.**

Gortozet e veze, evel-just, **ur steuñvenn a-boell**, met **troc'hioù disheñvel a c'helled degemer** (steuñvenn gronologel, tematikel pe memes douaroniel, e-lec'h ma vije bet kinniget ar spasoù pennañ -Al Andalus-Maghreb-Oriant). Ne c'helled ket gortoz ur pennad peurglok diwar pemp eurvezh labour nemetken, ken bras ha liesseurt ma oa ar sujed. Ret e oa koulskoude d'an emstriverien skeudenniñ o lavarioù gant skouerioù niverus ha resis (obererien/emgannoù/aozadur an arme...).

Reizhadenn

Kavet e vo reizhadenn an amproenn e-barzh danevell strollad-barn ar C'hapes istor :

<http://www.devenirensignant.gouv.fr/cid98470/sujets-des-epreuves-d-admissibilite-et-rapports-des-jurys-des-concours-du-capes-de-la-session-2016.html>

Matematikoù

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/94/7/s2016_capes_externe_math_1_563947.pdf

Danevell ar strollad-barn

N'eus bet emstriver ebet o choaz ar matematikoù evel eil danvez ar bloaz-mañ c'hoazh. E-se n'eus bet savet danevell ebet gant ar strollad-barn.

Reizhadenn

Kavet e vo ar reizhadenn e danevell strollad-barn ar C'hapes matematikoù :

<http://www.devenirensignant.gouv.fr/cid98470/sujets-des-epreuves-d-admissibilite-et-rapports-des-jurys-des-concours-du-capes-de-la-session-2016.html>

Saozneg

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/97/9/s2016_capes_externe_lve_anglais_1_558979.pdf

Danevell ar strollad-barn

N'eus bet emstriver ebet o choaz ar saozneg evel eil danvez ar bloaz-mañ. E-se n'eus bet savet danevell ebet gant ar strollad-barn.

Reizhadenn

Kavet e vo ar reizhadenn e danevell strollad-barn ar C'hapes saozneg :

<http://www.devenirensignant.gouv.fr/cid98470/sujets-des-epreuves-d-admissibilite-et-rapports-des-jurys-des-concours-du-capes-de-la-session-2016.html>

Amprouennoù dre gomz 2016

Amrouenn 1 : klask tapout ur pleg micherel

Sujedoù

Div lodenn az a d'ober an amrouenn-mañ.

- Ul lodenn gentañ (e brezhoneg) : kinnig an dielloù.
- Un eil lodenn (e galleg) : *proposition de pistes d'exploitation didactiques et pédagogiques des documents*.

Teir eurvezh o doa ar gandidated evit studiañ un doser kinniget dezhe gant ar juri, ennañ dielloù a bep seurt. E miz Even 2016 e oa bet roet pemp diell (war an urzhiataer pe war baper) dezhe :

- Un tamm film tennet eus *Ar stourm kuzh : ar Rezistanted e-pad ar brezel diwezhañ*, bet skignet war France 3 Bretagne, en abadenn *An taol lagad* d'ar 7 a viz Here 1984 ;
- Enrolladenn « Distro Marzin », tennet eus pladenn Andarta, *Abred*, Kemper, Keltia Musique, 1995 ;
- Ur pennad tennet eus « Distro Marzhin », in Kervarker, *Barzhaz Breizh*, Lesneven, Mouladurioù hor yezh, 1988 ;
- Skeudennoù tud vrudet eus istor ha sevenadur Breizh hag ar broioù keltiek ;
- Pennadoù tennet eus Corinne Ar Mero, *Marion ar Faoued*, rummad « C'hwiled », Sant-Brieg, TES, 2010.

Enlinenn e vo kavet ar sujedoù :

<http://espaceeducatif.ac-rennes.fr/jahia/Jahia/site/espaceeducatif3/pid/17400>

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Mannaig Thomas

Evit an div lodenn ez eus 20 munut evit kinnig an dielloù ha, da heul, 10 munut gant goulennoù eus perzh tud ar juri. Ar bloaz-mañ eo bet gouest an darn vrasañ eus ar gandidated da verañ mat (ha matre, evit lod) an amzer : komz e-pad 20 munut ha n'eo ket chom bout goude 10 pe 15 munut e-giz ma oa bet c'hoarvezet warlene a-wechoù.

Lodenn 1 : Kinnig an dielloù

Evit ar pezh a sell ouzh danvez an amrouenn e c'hortoz ar juri e vefe kemeret an tri hent-mañ gant ar gandidated : kinnig an dielloù, studiañ anezhe ha liammañ anezhe an eil ouzh eben. An darn vrasañ eus ar gandidated o deus heuliet an urzh-se evit kinnig o displegadenn. Tu 'vefe d'ober en ur mod all : goude ur pennad-digeriñ evit kinnig ur c'hudennadur hag an dielloù, e vefe tu da studiañ ha da liammañ an dielloù kinniget war ar memes tro e-barzh lodennoù ur plan savet espres evit an doser kinniget. An daou zoare d'ober a zo mat.

Un tech fall a oa e displegadennoù 'zo, hini ar parafras : da lavaret eo, adlavaret ar pezh a zo skrivet en destenn pe kontet er film, chom diwar-c'horre ha nompas displegañ pe kaout ur sell kritik war an dielloù. Skouer *Barzaz Breiz* Kervarker a c'heller kemer amañ : arabat nac'hañ roll an dastumer en oberenn, disoñjal peur e oa bet embannet evit ar wech kentañ, evit piv e oa bet savet, penaos e oa bet savet... N'eo ket a-walc'h tamm ebet lavaret e tiskouez an oberenn-mañ « sevenadur burzhudus Breizh » e-giz m'eo bet graet gant ur c'handidat. An dra-mañ a oa dipitusoc'h c'hoazh dre m'edo al levr war roll ar c'hoñkour. Lenn danvez kritik a zo d'ober ivez : *Aux sources du Barzaz Breiz*¹ gant Donatien Laurent ha *Barzaz Breiz, une fiction pour s'inventer*² gant Nelly Blanchard a oa da lenn, da

¹ Donatien LAURENT, *Aux sources du Barzaz Breiz, la mémoire d'un peuple*, Douarnenez, Le Chasse-Marée, 1989.

² Nelly BLANCHARD, *Barzaz Breiz : une fiction pour s'inventer*, Rennes, PUR, 2006.

nebeutañ, evit kement hini en doa c'hoant studiañ pizh oberenn Kervarker ha kompren he flas e-barzh bed al lennegezh vrezhonek.

Liammañ an dielloù an eil ouzh eben a zo bet diaes d'ober evit tud zo hag a-wechoù n'eo ket bet graet tamm ebet. Kinnig ur c'hudennadur a c'hellfe, d'hor soñj, sikour ar gandidated da liammañ an dielloù etrezo ha da geñveriañ anezho. Tud zo o deus klasket ur c'hudennadur hag a-wechoù eo deuet brav ganto : al liamm etre an Istor hag ar mojennoù, da skouer, a oa un doare da ginnig an dielloù-mañ ha da geñveriañ an « harozed » disheñvel-krenn strollet en doser. Ur c'handidat en deus displeget mat, da skouer, ne oa ket anat a-wechoù an disparti etre an harozed istorel ha re ar mojennoù : skouer Nevenoe a zo bet kemeret evit displegañ eo un dudenn istorel met n'eus ket tu d'ober dioutañ « roue ar Vretoned » evel war poltred Langleiz. Memestra evit Marion Ar Faoued : ur c'handidat en deus displeget e c'hell bezañ gwelet e-giz un harozed e mod *Robin Hood* pe e-giz ur glaskerez-vara e penn ur vandennad laeron. N'eo ket fall met dav e oa mont pelloc'h : en em soñjal ivez war emdroadur skeudenn an harozed en amzer. Penaos e teu un den pe ur vaouez da vezañ un « haroz » ? Kredabl n'eo ket dre ar perzhioù a zo ennañ nemetken : sikour an istorourien, an emsaverien, an arzourien... a zo a-bouez ivez evit ober dioutañ un haroz, evit ma chomfe bev e memor an dud... Poltriji ha kanaouennoù an teuliad a ziskoueze an dra-mañ en ur doare splann.

Da heul an displegadenn e chom dek munud evit ar goulennoù. Bezañ gouest da justifiañ e soñj hag arguziñ a vez priziet neuze.

Priziañ ar yezh dre gomz a vez graet e-kerzh an amprouenn-mañ hag evel-just eo bras an niver a boentoù er barem war ar varregezh-mañ a zo diazez ar vicher a gelenner war ar brezhoneg.

Setu un nebeud fazioù bet klevet ar bloaz-mañ :

- liester : « *daou rezistanted », « *kompren piv oant an dud-se », « *meur a dielloù ». Arabat meskañ kennebeut stummoù yezh a bep lec'h : implij al liester e « -o », distaget [ɔ], evit gerioù zo hag e « -où », distaget [u] evit gerioù all, a zo bet graet gant ur c'handidat a-hed e bennad-kaoz ;
- meskañ gourel/benel : « *an tri skeudenn » ;
- pouez-mouezh : lod a rank adwelet peur e ranker pouezañ war an eil silabenn ziwezhañ pe war ar silabenn ziwezhañ : « *penn'ad » e plas « 'pennad », « *Kem'per » e plas « 'Kemper » ha diouzh an tu all : « *'bennak » e plas « be'nnak », « * 'eben » e plas « e'ben », « * 'a zo » e plas « a 'zo »... ;
- fonologiezh : « *nemet [t] ur vaouez »...

Un nebeud alioù evit echuiñ gant al lodenn-mañ :

- Ret eo d'ar gandidated dispartiañ mat div lodenn an amprouenn. Arabat lakaat ar gaoz war ar bedagogiezh el lodenn gentañ. Gant lod eo bet graet dre ma n'o doa ket kalz a dra da lavaret war an dielloù, war a seblant.
- Pleustriñ war diazezoù ar yezh dre gomz a rank lod ober ivez : pouez-mouezh, fonologiezh, taol-mouezh...
- Ret eo e chomfe war spered ar gandidated e servij ar goulennoù da resisaat traoù zo, da vont pelloc'h ha n'eo ket da lakaat anezho diaes, evel-just. N'eo ket difennet en em soñjal ur pennadig a-raok respont d'ur goulenn.
- Evit bezañ mestr war an amprouenn-mañ e rank ivez an nen bezañ digor e spered ha lemm e lagad war al lennegezh, an arzoù, an istor met ivez war ar pezh a c'hoarvez pe a zo c'hoarvezet er vro.

Lodenn 2 : « Proposition de pistes d'exploitation didactiques et pédagogiques »

El lodenn-mañ e ranker displegañ e galleg peseurt implij ober eus an dielloù kinniget evit kelenn brezhoneg. Amañ c'hoazh n'eo ket bet divarc'het ar gandidated : sklaer e oa evito ar pezh a oa d'ober. Komprenet eo bet ivez, war-bouez ur c'handidat, spered ar c'helenn yezhoù hiriv : n'eus ket tu da lakaat da bal pennañ ul laziad deskiñ ar c'hemmadurioù, implij ar rannigoù-verb hag adwelet urzh ar gerioù er frazennoù... E-giz m'eo bet skrivet warlene gant Ronan L'Hourre diwar-benn an amproenn dre skrid : « Ar yezh n'emañ ket da vezañ studiet eviti hec'h-unan. Ur benveg da gas ur gefridi da benn eo hepken¹. » Ar pezh a zo gwir evit an amproenn dre skrid a zo ken gwir all evit an amproennoù dre gomz.

Tout an dud o deus merzet e tenne an teuliad-mañ d'an tem « Mojennoù hag harozed », tennet eus roll-labour ar c'helc'hiad diwezhañ. Met n'eo ket tout, diwar-se e oa dav displegañ palioù resis ur gentel ha gant peseurt klasad e vefe graet. N'eo ket dav kinnig ur sekañsenn a-bezh d'ar juri met diskouez e vezer gouest d'en em soñjal war al live yezh rekis evit gellat implij an dielloù e-barzh ur c'hlas, war ar gounid sevenadurel a c'heller tennañ eus an dielloù ha war ar barrezhioù yezh a c'heller labourat warno a-drugarez d'an dielloù kinniget. Ar CECRL a zo bet meneget meur a wech ivez, ar pezh a zo mat, met adarre, n'eo ket tout menegiñ B2, C1... pe dibunañ an testennoù ofisiel, dav eo ivez displegañ dre ar munud penaos e vo tizhet ar palioù-se gant ar skolajidi pe al liseidi e-barzh ar c'hlas. Ar juri a zo bet plijet dezhañ klevet ur c'handidat en deus kredet displegañ perak ne implijfe ket an diell-mañ-diell e-barzh ar c'hlas, kuit da dremen ar bloavezh a-bezh war an teuliad e-giz m'eo bet kinniget gant ur c'handidat all. Bezañ gouest d'en em soñjal war e vicher en un doare pleustrek a zo, a dra sur, ur perzh mat evit ur c'helenner. Nompas chom stag ouzh an dielloù, ober diouzh live ar skolajidi pe al liseidi, cheñch e soñj pa weler emañ o vont gant un hent-dall... tout an traoù-mañ a zo a-bouez-kenañ evit an hini en deus c'hoant mont da gelenner. Ne c'hortoz ket ar juri kandidated gant ugent vloaz a skiant-prenet war ar vicher, evel-just, met ur blijadur eo gwelet tud a zo gouest d'en em soñjal ha da sevel goulennoù outo o-unan hep bezañ bet oc'h ober skol biskoazh, pe dost. Pa c'houlenn ar juri penaos reiñ da gompren komzoù ar werz d'al liseidi, n'eo ket a-walc'h respont : « *ils vont comprendre* », dav eo displegañ petra vo lakaet e pleustr gant ar c'helenner evit reiñ da intent ster an destenn d'al liseidi hervez o live.

Implij ar galleg a vez priziet en amproenn-mañ ivez. Daoust m'eo bet gouest an darn vrasañ eus ar gandidated d'en em dennañ mat a-walc'h e ranker menegiñ traoù zo memestra : dav eo teuler evezh ouzh al live galleg implijet. Lod a seblant disammet ur wech echu gant an amproenn e brezhoneg, alese e teu marteze implij ul live galleg un tamm skañv a-wechoù (« c'est assez *fournus* ») ; ret eo d'ar gandidated teuler evezh ivez ouzh ar galleg skrivet ouzh an daolenn (« **Situations d'enseignement possible* »).

Amproennoù ar bloaz-mañ a ziskouez e oa bet lennet ha kemeret e kont danevell juri warlene gant ar gandidated. Gant ma kendalc'hint d'ober o mad eus ar pezh a zo kinniget dezho er pajennoù-mañ...

¹ http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_ext/22/0/breton_477220.pdf, p. 29.

Amrouenn 2 : divizout diwar un teuliad

Sujedoù

Enlinenn emañ ar sujedoù :

<http://espaceeducatif.ac-rennes.fr/jahia/Jahia/site/espaceeducatif3/pid/17416>

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Cédric Choplin

Warlene e oa bet savet un danevell eus ar c'hlokañ gant Erwan Hupel diwar-benn an amrouenn-mañ ha diouzh ar pezh hon eus gwelet ha klevet ar bloaz-mañ c'hoazh e chom gwir an darn vrasañ eus an evezhiadennoù hag an alioù roet gantañ. Kavout a reoc'h anezhi enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh : http://media.devenirensignant.gouv.fr/file/capes_ext/22/0/breton_477220.pdf

War a seblant e oa bet lennet an danevell-se gant ar braz eus an emstriverien, ha mat o deus graet, rak ne oa hini ebet anezho a vefe deut dirak ar juri hep gouzout doare an amrouenn. Da skouer e oa bet komprenet mat ganto penaos e oa ret cheñch yezh e-kreiz an amrouenn.

Danevell ar bloaz-mañ a zo neuze da vezañ lennet evel un astenn da hini warlene. Diwar ar pezh hon eus gwelet ha klevet e tiskouezimp enni un nebeud elfennoù a gavomp a-bouez hag a c'hallo sikour an danvez kelennerien a dremeno dirazomp ar bloaz a zeu.

Diazezet eo an amrouenn-mañ war un teuliad, daou deuliad pa lârfen mat, ha n'eus liamm ebet etrezo. A-raok mont pelloc'h ganti eo gwelloc'h, moarvat, adlenn pizh an destenn ofisiel ; da c'houde e kinnigimp hon evezhiadennoù hag e roimp hon alioù evit pep hini eus an div lodenn a ya d'ober an amrouenn-mañ.

Testenn ofisiel

2° Epreuve d'entretien à partir d'un dossier.

L'épreuve porte :

— *d'une part, sur un document de compréhension fourni par le jury, document audio ou vidéo authentique en langue régionale en lien avec l'une des notions des programmes de lycée et de collège ;*

— *d'autre part, sur un dossier fourni par le jury portant sur la même notion des programmes et composé de productions d'élèves (écrites et orales) et de documents relatifs aux situations d'enseignement et au contexte institutionnel.*

La première partie de l'entretien se déroule en langue régionale. Elle permet de vérifier la compréhension du document authentique à partir de sa présentation et de l'analyse de son intérêt.

La seconde partie de l'entretien se déroule en français. Elle permet de vérifier, à partir de l'analyse des productions d'élèves (dans leurs dimensions linguistique, culturelle et pragmatique) ainsi que des documents complémentaires, la capacité du candidat à prendre en compte les acquis et les besoins des élèves, à se représenter la diversité des conditions d'exercice de son métier futur, à en connaître de façon réfléchie le contexte dans ses différentes dimensions (classe, équipe éducative, établissement, institution scolaire, société) et les valeurs qui le portent, dont celles de la République.

Le document audio ou vidéo et l'enregistrement d'une production orale d'élève n'excéderont pas chacun trois minutes.

La qualité de la langue employée est prise en compte dans l'évaluation de chaque partie de l'épreuve.

Durée de la préparation : deux heures ; durée de l'épreuve : une heure (trente minutes maximum pour chaque partie) ; coefficient 4.

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=?cidTexte=JORFTEXT000027361553&dateTexte=&oldAction=rechJO&categorieLien=id>

Un eurvezh e pad an amproenn-se en holl d'an holl : 20 munut evit displegañ an diell gentañ, 10 munut evit an diviz, 20 munut war an teuliad pedagogel ha 10 munut evit an diviz.

Lodenn gentañ an amproenn

Diazezet e oa al lodenn-mañ war dielloù klevet pe video. Er bloaz-mañ e oa bet kemeret ur filmig, « Ha dalc'het e vo an dour e Lemezeg ? » bet skignet war FR3 Bretagne d'an eizh a viz Ebrel 1983. Pennadoù-kaoz gant tri den aterset gant Fañch Broudig a yae d'ober an teul. Pep hini a roe e soñj diwar-benn ur raktres sevel ur stank e Lemezeg. Setu buan-ha-buan danvez an teul.

Diwar ar pemp emstriver, daou anezho o deus graet displegadennoù re verr (10 munut pe ur c'hard- eur d'an hirañ). Graet o deus ur rentañ-kont eus ar pezh o doa komprenet ha mat pell 'zo : « lavaret he deus ar plac'h e..., lavaret en deus ar paotr e... ». N'o deus ket klasket, siwazh, mont pelloc'h, diskouez ar pezh a oa en dielloù, en tu all d'ar c'homzoù.

Perak eo bet dibabet an dielloù-se gant ar juri, petra oa ar juri o c'hortoz digant an emstriverien ? Sed aze goulennoù a zlefe kement emstriver 'zo en em c'houlenn en ur zannen e zisplegadenn. Petra oamp o c'hortoz eta ?

Da gentañ-penn, evel-just, e vefe diskouezet splann natur an diell, hec'h oberour(-ien), ar mare ma oa bet savet hag ar pezh a veze kontet enni. Kement-se a ya d'ober penn kentañ kement studiadenn 'zo ; met da c'houde e rank bezañ dielfennet pizh perzh pep hini eus an dud aterset, e live hag e berzh sokial, e interestoù en afer-se. Ma oa talvoudus an diell eo dre ma oa anv enni eus meur a savboent ha bez e oa traoù na vezent ket lavaret splann met roet da gompren hepken. Studiañ ar skeudennoù a zo amañ talvoudus-bras : enebiezh an dud, al lec'h ma 'z int bet aterset ha me oar-me c'hoazh. Petra a zegas ar skeudennoù, petra a cheñchfe ma ne vije klevet nemet an enrolladenn ? Petra eo roll ar c'hazetenn, perak ne weler ket anezhañ ? N'eo ket bet anavezet e vouezh, ha hi brudet kaer koulskoude, gant lod eus an emstriverien. Ret e oa d'an nen diskouez amañ, mod pe vod, e anaoudegezh eus ar mediaoù e brezhoneg hag eus o diaesterioù gwechall ha bremañ.

Ret eo d'an displegadenn bezañ frammet strizh ha neket mont eus ar c'hazh d'ar razh evel ma 'z eus bet graet gant lod. Daou emstriver, avat, a oa frammet kaer o displegadenn, embannet ganto pep a gudennadur a-zoare, roet pep a steuñvenn ha degaset soñj anezhi a-feur ma 'z aent war-raok. Unan eus an emstriverien en deus graet gant an daolenn wenn. Ur soñj kaer e vije bet ma ne vije ket bet ken foutouilhek e steuñvenn, pezh a voe lakaet anatoc'h c'hoazh pa 'n em lakaas da skrivañ war an daolenn wenn.

Diwar-benn petra e oa ret komz, neuze ? Ar yezh, da gentañ : peseurt brezhoneg a zeu gant an dud aterset ? Ret eo d'un danvez kelenner bezañ barrek un tamm mat war ar rannyezhouriezh ha bezañ gouest da lakaat war wel perzhioù rannyezhel un enrolladenn. Bez e oa evit sikour er c'heñver-se un nebeud anvioù-lec'h meneget gant an dud o-unan : Skrigneg, Kastellin, ar stêr Aon. Penaos ober rannyezhouriezh hep anavezout douaroniezh ar vro, hep bezañ bet o vrezhonegañ amañ hag ahont ? Gwir eo e oa taol-mouezhiet kreñv brezhoneg an dud aterset met n'eo ket pec'hed, din da c'houzout, ha ret eo da gement brezhoneger 'zo, kozh pe yaouank, merzout ar soniadoù a-ziforc'h a lak kemm etre « dour » ha « douar » pa lavar ar peizant ne blij ket d'e geneiled pa vez kemeret douar diganto ha n'eo ket dour. Ret eo bezañ gouest ivez da lec'hiañ ar « brezhonegoù » : an hini hon eus bet tro da glevet gant ar vaouez hag ar peizant eo hini kreiz ar vro ha neket hini Bro-Dreger. Ha brezhoneg paotr e gravatenn, daoust ha ne oa ket disheñvel un tamm diouzh hini an daou all ? Petra zo kaoz eus se : al lec'h m'eo bet ganet ha maget hepken pe e stummadur micherel (er JAC marteze) ? Un draig c'hoazh : deskrivañ doare yezh an dud aterset ne dalv ket barn o yezh evel pa vijent o tremen un arnodenn vrezhonek.

Evit padout ugent munut e oa ret ledanaat ar sell o lakaat an enrolladenn e keñver gant emdroadur sokioekonomikel ar vro er bloavezhioù 1970/1980 ha gant ar pezh a c'hoarvez hiziv an deiz. An amproenn-mañ a ro tro d'an emstriverien da ziskouez an anaoudegezh don o deus eus sevenadur hag eus istor ar vro, da ziskouez o freder war ar bed evel ma tro. Penaos selaou an dud aterset-se

hep klevout un heklef eus ar stourmoù ekologel a oa d'ar mare-se (adlodennañ, lanvioù du, Plogo...), eus emdroadur al labour-douar (meneget gant paotr e gravatenn), eus ar c'hevezerezh etre al labour-douar hag an touristelezh (meneget gant paotr e gravatenn adarre). Klevet hon eus anv, ha se gant gwir abeg, eus « skouer al labour-douar breton » ha lod o deus keñveriet, gant gwir abeg ivez, ar blegenn ma oant e 1983 gant ar pezh a zo o c'hoari hiziv an deiz e Kêrnitron-al-Lann pe e Sivens. Arabat evel-just d'an emstriverien prezeg evel stourmerien – hini ebet n'en deus graet met brav eo gouzout memestra – met, evel a lavare Spinoza n'eo na c'hoarzhin na leñvañ a zo d'ober met displegañ. Peadra a oa d'ober amañ.

Unan eus an techoù fall hon eus merzet a oa lakaat interest pedagogel an diell da gentañ-penn pa n'eo nemet unan eus an elfennoù da lakaat war wel en amproenn-mañ. Fellout a ra deomp sachañ evezh an emstriverien da zont emañ amañ an diforc'h bras a zo etre an div amproenn dre gomz. An interest-se a rank dont diwar dielfennañ an diell ha neket ar c'hontrol. Al liammoù a c'haller ober gant ar programmoù a zo bet graet mat a-walc'h gant an darn vrasañ eus an emstriverien ha dreist-holl gant « mennozh an araokaat » e kelc'hiad termen al lise. Dipitet omp bet avat, alies, gant an doareoù a zo bet kinniget deomp da implij an dielloù er c'hentelioù. « Diaes abalamour d'ar yezh », « liv ar c'hozh warni » eo ar pezh a zo bet lavaret deomp meur a wech. Just a-walc'h ! Daoust ha n'eo ket dlead ar gelennerien vrezhonek adstagañ « chadenn ar yezh » ha klask penaos hen ober hep tremen evit randonerien diwar-benn an amzer gozh war don « gwechall e oa » ? Kinniget ez eus bet gant un emstriver liammañ an diell gant an diorren padus e-keñver labour-douar, a zo e programm douaroniezh an eilvet klas, ha mad en deus graet. Penaos danzen ur gentel pe ur rummad kentelioù en-dro pe gant an dielloù-se ? Ha kinnig a rafec'h an diell evel m'emañ pe frammañ a rafec'h anezhi ; Lakaat a rafec'h an deskarded da labourat a-strolladoù ; ha dafar ur briziadeg notennet e c'hallfe bezañ evel m'emañ ; labourat a rafec'h war ar son hag ar skeudennoù war-un-dro ; peseurt kefridi a c'hallfed reiñ d'ar studierien ? N'eus ket anv, amañ, da sevel ur gentel prest-ha-tout met setu da vihanañ un nebeud goulennoù a zlefe kement danvez kelenner sevel.

Evit a sell ouzh an diviz eo bet lakaet ar gaoz war an traoù a gave d'ar juri ne oant ket bet meneget en displegadenn pe a oa ezhomm da resisaat. Diwar ar pemp emstriver ez eus bet kavet daou hag a zo en em dennet brav, hag o deus gouvezet displegañ donoc'h, pe difenn gwelloc'h, o soñjoù. Lod all, siwazh, o deus douret ar soubenn hep degas netra nevez. Unan 'zo bet lakaet diaes, anat e oa, abalamour d'e zivarregezh e brezhoneg.

Hag ar brezhoneg emezit-hu ? War-bouez unan, hag a zo bet kavet gwall wan gant ar strollad-barn, ez eus bet kavet e oa dereat al live yezh dre vras. Unan a zo bet kavet dispar zoken. Petra a zo da wellaat neuze ?

Ar brozodiezh a ya war wellaat a vloaz da vloaz hag un dra vat eo. Fazioù a vez graet neoazh c'hoazh war lec'hiañ an taol-mouezh e gerioù 'zo evel « zoken » pe e lavarennoù 'zo evel « nevez 'zo ». C'hoari war hirder ar vogalennoù ha distagañ digor pe serr an « e » evel, da skouer, e gerioù evel « ober », « ken » a chom diaes evit lod.

Reizh an anvioù ha, neuze, ar c'hemmadurioù pe an niveriñ a zo da vezañ adwelet gant lod : *ur wech pe zaou,*ur skouer mat. P'emaomp gant an niver e tegasomp soñj e teu an unander war-lerc'h « meur a ». Ar c'henveriañ ivez a vefe ivez da adwelet rak un druez eo klevet « *nebutoc'h merket » peotramant « *nebutoc'h cheuc'h (sic) ».

Ar fazioù niverusañ hon eus klevet a vez graet en implij an araogennoù ha dreist-holl en araogennoù kevrennek. Hegasus eo klevet « *evit dezho da... » pe « e-kichen anezho ».

Brav e vefe da lod lenn pe adlenn *Le guide du bretonnant* gant Mark Kerrain.

Eil lodenn an amproenn

Evel evit al lodenn gentañ eo sklaer-kenañ an destenn ofisiel. Aliañ a reomp an emstriverien da sevel un doare *check-list* ha da wiriañ, a-raok tremen an amproenn, e kaver en o displegadenn kement tra hag a vez goulennet digante en destenn ofisiel.

En teuliad dielloù kinniget ar bloaz-mañ e kaved un enrolladenn gant ur grennardez a gomze diwar-benn an atleterezh, hag he diaporama (ret e oa liammañ anezho o-daou, evel-just). Kavout a raed ivez ur fichenn-enskrivañ e kentañ klas gant an dibaboù a rank ober al liseidi hag o zud e dibenn an eilvet klas. A-hend-all e oa ivez ur « gael-briziañ ar c'homz el live B2 ».

An dielloù a vez roet da studiañ ne vezont ket choazet war ar prim ; klasket e vez lakaat perzhioù 'zo eus ar vicher war wel ha gwelet hag-eñ e kompren an emstriverien enno. Emeur war-c'hed e vefe diskouezet deomp ar plas a rank derc'hel ur c'helenner, hag ur c'helenner brezhoneg pergen, en e glasoù, en e skolaj-où pe lise-où, er gevredigezh.

An enrolladenn hag an diaporama a oa aze evit lakaat ar gaoz war barregezh an danvez kelennerien da briziañ ar pezh a oar an deskarded, o ezhommoù e-keñver yezh ha sevenadur. Peurvuañ eo en em zibabet brav an emstriverien, daoust m'o deus bet lod un tammig bec'h gant liveoù ar CECRL. Un nebeud anezho o deus implijet amañ, ha se gant gwir abeg, ar gael-briziañ. Unan avat a zo faziet penn-da-benn, o lavaret e oa C1 live ar gomzerez ha hi, hervezañ, e kentelioù yezh 3 el lise. Arabat chom buket en amproenn-mañ war an tu priziañ hag a vez disoc'h ur rummad kentelioù hepken. C'hoant hor boa da glevout muioc'h petra a c'halled gouzout pe zivinout eus palioù ar c'helenner en doa goulennet ul labour a seurt-se. Ret e oa ivez menegiñ ar programmoù ofisiel, gwelet hag-eñ e klot oberezhioù evel an hini kinniget ganto ha gant ar bedagogiezh diwar ober. Ret e oa, ha graet eo bet gant lod, ober kinnigoù evit mont pelloc'h, war dachenn an difaziañ hag ar reizhañ, sur a-walc'h, met ivez war ar modoù da sikour, da heñchañ oberezhioù evel-se. E berr gomzoù, lavarout hiroc'h war al labour danzen ar c'hentelioù, war lec'h ar c'helenner er c'hlas, war an doareoù da lakaat ar brezhoneg da vleuniañ e-touez ar grennarded, na petra 'ta.

Kavet hor bije gras o klevout hiroc'h diwar-benn micher pemdeziek ar c'helenner. Gant meur a unan ez eus bet anv eus diaesterioù hag eus plijadurioù ar vicher. Diwar ar skiant prenet ganto, pe diwar ar pezh o doa bevet er stajoù, o deus gouezet taoler ur sell war-un-dro frank ha resis war an dielloù. Penaos ober pont etre ar programmoù hag interestoù ar vugale, merañ barregezhioù yezh dizingal ar grennarded ha me oar-me c'hoazh ?

Ar fichenn enskrivañ e kentañ klas a roe an dro d'an emstriverien da ziskouez e anavezent ar rouedadoù disheñvel a zo evit deskiñ brezhoneg er skolajoù hag el liseoù publik en akademiezh (roudad divyezhek, opSION, LV2, LV3), pegen diorroet int, o diaesterioù, an dibaboù kalet a rank ober ar re yaouank hag o familhoù. Ar fichenn-enskrivañ en teuliad, da skouer, a ziskoueze pegen diaes e vez kenderc'hel gant ar brezhoneg er c'hlasoù teknologel. Ret eo lakaat ar gaoz, ivez, war roll ispisial ar c'helenner brezhoneg en ur skolaj pe en ul lise, en tu all d'ar c'hentelioù brezhoneg. Penaos diorren ar c'henlabour gant kelennerien all evit bezañ gwelet evel ur c'helenner « evel ar re all » ha dispar war-un-dro ?

Klasket e vez gouzout ivez, gant ar goulenn diwar-benn talvoudoù ar Republik, hag-eñ ez eus ur preder keodedel soutil gant an danvez kelennerien. Gouzout a oar an holl penaos e vez klasket gant tud 'zo enebañ ouzh ar brezhoneg war zigarez « talvoudoù ar Republik », betek e sal ar gelennerien zoken. Abalamour da se, n'oufed ket lavaret pegen important eo evit ar gelennerien vrezhonek anavezout an talvoudoù-se ha bezañ gouest da arguziñ evit difenn hor yezh.

Setu amañ ar goulennoù a zo bet savet gant ar strollad-barn:

1. *Expliquez et commentez cette citation de l'écrivain Régis Debray : « En démocratie, c'est l'école qui doit ressembler à la société, sa mission première étant de former des producteurs adaptés au marché de l'emploi. On réclamera en ce cas une école "ouverte sur la vie" [...]. En république, l'école ne peut être qu'un lieu fermé, clos derrière des murs et des règlements propres, sans quoi elle perdrait son indépendance (synonyme de laïcité)... »¹*

¹ Debray R., « Êtes-vous Démocrate ou Républicain ? », *Le Nouvel Observateur*, 30 novembre 1989, p. 49-55.

2. *Expliquez pourquoi, conformément aux valeurs républicaines, « l'usage d'une langue autre que le français [même une langue régionale] ne peut être imposé aux élèves des établissements de l'enseignement public ni dans la vie de l'établissement, ni dans l'enseignement des disciplines autres que celles de la langue considérée »¹.*

Penaos en em zibab gant goulennoù a seurt-se ? Da gentañ-penn eo ret d'hor c'helennerien mestroniañ ar meizadoù politikel ha gouzout, da skouer, lakaat kemm etre republik ha demokratiezh rak n'int ket unan. Ret eo dezho ivez anavezout istor an deskadurezh e Breizh hag e Frañs. Brav eo gouzout penaos ez a ar skolioù divyezhek publik en-dro er rannvroioù all e Frañs. Ret eo bezañ soutil ha neket dont da zibunañ ur c'hatekiz, n'eus forzh pehini e vefe. Ar pezh a c'houlenner eo e vefe lakaet ur c'hudennadur war wel.

An daelerezh eo ar benveg gwellañ er c'heñver-se da lavaret eo bezañ gouest da gompren an enebiezhioù, da gemer anezho ha da vont dreisto. Evit an eil goulenn da skouer e oa ret displegañ abegoù diviz ar c'huzul bonreizhel, an aon a zo gantañ rak ar saozneg hag ar yezhoù rannvro. Pa skriv ar c'huzul bonreizhel n'haller ket rediañ ar skolidi d'ober gant ur yezh all estreget ar galleg en diavaez eus ar c'hentelioù yezh eo ar skolioù dre soubidigezh a ya en-dro e brezhoneg dreist-holl a zo taget. Ret eo derc'hel soñj penaos en deus talvezet an diviz-se evit mirout ouzh Diwan da vezañ degemeret evel ur rann eus an Deskadurezh-Stad ha penaos e c'hallfe talvezout c'hoazh a-enep ar c'hlasoù divyezhek. Ar pezh a zo berzhet da vat gant an diviz-se eo e vije produet dielloù melestradurel e brezhoneg da skouer ha gant se kaout ezhomm da duta kargidi a ouife brezhoneg.

Eus an tu all e oa ret diskouez ez eus bet savet klasoù a vez graet klasoù europat anezho ha penaos e vez graet lod eus ar c'hentelioù e saozneg e skolioù-meur pe uhel zo e Frañs hep na vije direnket den gant kement-se. Evit poent, n'eo ket an diviz-se en deus miret ouzh ar c'hlasoù divyezhek d'ober o c'hreskig met chom a ra evel kleze Damokles a-us d'hor pennoù.

Divarc'het ez eus bet lod gant ar goulenn diwar-benn talvoudoù ar Republik ha kompren a reomp ervat e ranker bezañ divorfil e spered evit respont dezhañ war ar prim. Meur a hini o deus goulennet e vefe adlavaret ganeomp ha mat o deus graet ; amzer dezho dastum o mennozhioù.

Arguziñ a dalv komz ha komz galleg brav amañ. War-bouez un nebeud meskajoù live yezh hag un nebeud techoù yezh (*en fait, du coup, etc.*) n'hon eus netra da lavaret war ar poent-mañ.

Evel warlene ez eus bet kavet da dud ar strollad-barn e oa unan eus an emstriverien kalz gwelloc'h eget ar re all. An daou all a zo bet degemeret a ranko derc'hel da labourat koulz war ar yezh hag ar bedagogiezh evit bezañ dellezek eus ar fiziañs a lakaomp enno. Evit a sell ouzh ar re n'int ket bet degemeret, ha tabutet hon eus pell diwar o fenn, salv ma vo an danevell-mañ ur sikour evito ha salv ma teuint en-dro a-benn bloaz rak en holl anezhe hon eus santet danvez kelennerien a-zoare met na oant ket prest c'hoazh. Kalon dezho eta !

¹ Conseil constitutionnel, décision n°2001-456 du 27 décembre 2001, consécutive à la suspension par le Conseil d'État du protocole d'accord visant à l'intégration des écoles Diwan au sein du service public.